

Fondator: Gheorghe Doran

Cenăzeanul

Periodic de opinie și informare socio-culturală • Anul XXIII, nr. 6 (126)/2015

Concordia 2015

Foto: Pázmány Zoltán

Din cuprinsul acestui număr:

- Când bat clopotele... ● Întrebări pe adresa Primăriei ● Ziua Concordiei ● Curier juridic ● „Vatră nouă“ - 15 ani ● Localitatea Cenad reflectată în colecțiile Secției de istorie din cadrul Muzeului Banatului Timișoara (II) ● Excursie arheologică la Cenad* (III) ● Semnal ● Satu Nou, văzut de Florica Vaida Albu (V) ● Uniunea Europeană – Scurtă istorie (V) ● Sfaturi de sezon pentru gospodarii cenăzeni ● Plante medicinale, remedii miraculoase (III) ● Livada lui Tete ● Rețete de bucătărie ● Aşa mai merge! ● Tăt Bănatu-i fruncea! ● Jurnale de călătorie (V)

Consiliul
Local
Cenad

le urează tuturor cenăzenilor
SĂRBĂTORI FERICITE,
îndeplinirea dorințelor și un
AN NOU cât mai prosper!

Primăria
Cenad

*Dragi cenăzeni
Fie ca noul an, 2016, să vă
aducă-n casă și-n familie
multă fericire, sănătate
și belșug!*

Asociația Culturală
„Concordia“
Cenad

vă dorește multă sănătate,
putere de muncă, un an rodnic
și îndeplinirea celor mai
frumoase dorințe
în 2016!

Când bat clopotele...

Când eram adolescent, am citit pe un clopot următoarele:

*„Eu chem pe cei vii.
Îi plâng pe cei morți, îndepărtez norii și frâng trăznetele.“*

De atunci, clopotele îmi sunt dragi, indiferent în care turn răsună, fiindcă exprimă ceva sacru. Ele sunt parte din viața noastră cotidiană pentru că sunt asemenea vocii conștiinței noastre.

EU CHEM PE CEI VII ! -

Mai demult, clopotele se trăgeau în zorii zilei, la amiază și înainte de lăsarea întunericului. Astfel erau atenționați creștinii să se roage. Ziua trebuie să înceapă și să se termine cu Dumnezeu.

Clopotele de la amiază au o însemnatate aparte. În 1456, în războiul de la Belgrad împotriva turcilor, soldații maghiari și sârbi au reușit să apere cetatea între 4-21 iulie, iar în data de 22 iulie, Iancu de Hunedoara a învins armata sultanului Mahomed al II-lea.

Papa Calixt al III-lea a dispus ca în fiecare zi în bisericiile catolice să se tragă clopotele și creștinii să se roage pentru libertatea lor, astfel ele fac parte și din istoria noastră. Clopotele se trag înaintea sfintei liturghii cu o jumătate de oră, când preotul intră la slujbă, când vinul și pâinea se transformă în trupul și sângele lui Isus și când ieșe preotul de la slujbă. Clopotul bate la cununii și botezuri, atunci când intră și ieșe alaiul din biserică, atunci când acestea nu sunt săvârșite în cadrul sfintei liturghii.

II PLÂNG PE CEI MORTI - Când moare cineva, zvonesc clopotele, dacă este femeie de două ori, dacă este bărbat de trei ori, iar după aceea bat clopotele în fiecare zi dimineață, la prânz și seara, în ziua înmormântării atunci când preotul pleacă la înmormântare și când se lasă sicriul în groapă. Clopotul mai bate și pentru cei care nu au murit în localitate și nici nu vor fi acolo înmormântați, dar aceasta se face doar la solicitarea familiei.

**Publicație realizată cu sprijinul
Consiliului Local Cenad
și al Primăriei comunei Cenad, județul Timiș
(www.cenad.ro)**

Colegiul de redacție: Gheorghe Anuichi, Dušan Baiski, Tiberiu Bociat, Slavka Bojin, Gheorghe Covaci, Dorin Dronca, Fodor Francisc, Daniel Groza, Pauline Huschitt, Milenco Iancov, Gheorghe Ivașcu, Miroslav Marianuț, Dan Muntean, Rodica Pitic, Cornelia Varga

Responsabilitatea pentru conținutul materialelor revine exclusiv autorilor.

Materialele se pot trimite prin e-mail:

dusanbaiszki@gmail.com

Anonimele nu se iau în considerare.

Editor: Dušan Baiski

Tipografia Artpress, str. Cermenă 1, Timișoara 300110, tel. 0256 293 809, fax 0256 293 975.

ISSN 1222-5843

Pr. Dan Groza

Clopotele bat când intră episcopul într-o localitate, cînd vine sau pleacă un preot. Clopotele bat când este ales sau moare un papă sau episcop și pentru aceasta se primesc instrucțiuni.

Întrebări pe adresa Primăriei

Întrebare: Având în vedere incendiul de la clubul bucureștean Colectiv, ce măsuri s-au luat la construcția noului cămin cultural din Cenad pentru a preîntâmpina asemenea tragedii?

Răspunde: Nicolae Crăciun, primarul comunei Cenad:

Întrebarea pe care mi-ați pus-o este deosebit de binevenită pentru a lămuri anumite aspecte care țin de securitatea la incendii și care trebuie să ducă la preîntâmpinarea unor accidente de tipul celui de la clubul „Colectiv“ din București, unde s-a înregistrat o tragedie de proporții.

Prin proiect, acest edificiu este dotat pe părțile laterale cu câte cinci (5) uși de emergență cu mânere antipanică, cu o lățime de 1,90 m. Astă înseamnă că, atunci când, Doamne ferește, izbucnește un foc, cei din interior pot folosi simultan cele 10 uși care se deschid printr-o simplă atingere. Mai mult decât atât, în capătul culoarelor sunt încă două (2) uși de emergență cu mânere antipanică, care funcționează la fel. Pe pereții laterală, în partea superioară, sunt amplasate geamuri, care au senzori antifum, iar în momentul în care se declanșează acești senzori, automat se deschid aceste geamuri.

Aceste aspecte sunt prevăzute în proiectul tehnic, dar care va fi adaptat noilor cerințe legislative și, dacă va fi nevoie să modificăm anumite prevederi din proiect, ele vor fi modificate. După terminarea lucrărilor va trebui să obținem avizul de la I.S.U. Timiș, iar acest aviz va fi condiționat de încadrarea în prevederile legale.

Într-o altă ordine de idei, la fel de important este faptul că această clădire este înconjurată de un inel de incendiu dotat cu un rezervor mare de apă, care se alimentează din foraje proprii, precum și de mai mulți hidrauți.

Ziua Concordiei

21 noiembrie 2015: o nouă sărbătoare a Zilei Asociației Culturale „Concordia“ din Cenad. De fapt, devansată cu o săptămână, fiindcă actual de naștere al acestei organizații neguvernamentale este 28 noiembrie 2003. Dar, pentru a evita frigul și a nu descuraja oaspeții din alte localități, se preferă devansarea aniversării cu două-trei săptămâni.

De data aceasta, s-a impus o nouă schimbare a locației: în locul sălii de consilii a Primăriei s-a preferat Pensiunea „Anka“, aceasta din simplul motiv că spațiul oferit de Lucian și Carmen Jura asigură nu doar un număr mai mare de locuri, ci și condiții optime pentru viziunea de imagini foto și video.

Organizatorii, respectiv Asociația „Concordia“, reprezentată de președintele George Ivașcu, și Primăria Cenad, reprezentată de primarul Nicolae Crăciun, s-au preocupat din timp pentru a stabili invitații și a trimite scrisorile de rigoare, mai cu seamă că era vorba de cea de-a II-a ediție a Sesiunii Internaționale de Comunicări pe Teme Istorice, eveniment încurajat, desigur, de faptul că localitatea se află la granița cu Ungaria și nu departe de cea cu Serbia.

După deschiderea manifestărilor, care a fost în sarcina președintelui G. Ivașcu, a urmat cuvântul de bun venit din partea primarului N. Crăciun. Apoi, sub supravegherea prof. Gavrila Mureșan de la Școala Gimnazială Cenad, au citit versuri și proză elevii Mădălina Tătălău și Nenad Filipov.

Sesiunea de comunicări a început cu o expunere a Mihaelei Bucin de la Universitatea din Seghedin despre locuitorii Cenadului Unguresc, urmată de un film documentar realizat de Ștefan Crăsta de la Televiziunea Maghiară din același oraș. Istoricul Dan Ciubotariu a vorbit apoi despre neoliticul de la Bucova, urmat fiind de istoricul de origine cenăzeană Ioan Hațegan, care a prezentat perioada domniei lui Ahtum. Alexandru Kosa a expus o descriere a Cenadului făcută de călătorul turc Evlyia Celebi. Cornelia Varga a prezentat câteva date succințe despre personalitățile marcante legate de descoperirile arheologice de la Cenad cu prilejul construcției actualei biserici romano-catolice Date statistice de la începutul secolului al XX-lea, despre Cenad, au căzut în sarcina lui Vasile Dudaș, acesta fiind urmat de Iavorka Markov Iorgovan, care a vorbit despre rolul sârbilor cenăzeni în înființarea Teatrului Național Sârb. Miroslav Rosici a expus semne și însemne de pe raza comunei Variaș, iar cenăzeanul Siegfried Thel a vorbit despre profesorul Franz Kahles și memoria săvăbilor cenăzeni.

Partea literară a fost dedicată amintirilor scriitorului cenăzean Geo Galetaru și versurilor poetei în grai cenăzean, Florica Vaida Albu.

Ziua s-a încheiat cu prezentarea cărților „Cenad-Studii monografice“ (ed. a II-a) și, respectiv, „Lugoj - Studii monografice“, scrise de Dušan Baiski.

Curier juridic

În acest număr mă voi referi la unele modificări în legislația penală intervenită prin intrarea în vigoare a noilor coduri penale și de procedură penală.

Infracțiunile, chiar dacă nu sunt o parte frumoasă a vieții sociale, ne afectează uneori direct sau indirect viața.

Infracțiunile sunt fapte prevăzute ca atare de legislația penală, săvârșite de o persoană cu vinovăție și care atrage răspunderea penală a persoanei care o săvârșește. Faptele antisociale sau care aduc atingere unor valori sociale sunt ocrotite diferit de lege în funcție de gravitatea lor. Cele mai ușoare fapte antisociale sunt contravențiile. Însă faptele mai grave sunt reglementate ca infracțiuni și atrag sancțiuni mai grele, de la amendă penală până la închisoare. De multe ori și pentru anumite fapte linia de demarcație între contravenție și infracțiune este foarte subțire, cum este exemplul conducerii unui autovehicul după consumarea de alcool, și când pentru o alcoolemie de până la 0,80 grame/l alcool pur în sânge fapta este doar contravenție, iar peste această limită devine infracțiune.

În analiza legislației penale este necesar să amintesc faptul că nimeni nu se poate apăra motivând că nu a cunoscut legea în momentul săvârșirii unei infracțiuni, deoarece legea se presupune că este cunoscută de toate persoanele.

Vinovăția ca element constitutiv al infracțiunilor poate îmbrăca forma intenției și a culpei, faptele săvârșite cu intenție fiind mai grav pedepsite decât cele săvârșite din culpă. Intenție este când infractorul prevede rezultatul faptei sale, urmărind producerea lui prin săvârșirea acelei fapte sau când prevede rezultatul faptei sale și, deși nu-l urmărește, acceptă posibilitatea producerii lui. Fapta este săvârșită din culpă când infractorul prevede rezultatul faptei sale, dar nu-l acceptă, socotind fără temei că el nu se va produce sau când nu prevede rezultatul faptei sale, deși trebuia și putea să-l prevadă.

Fapta constând într-o inacțiune constituie infracțiune fie că este săvârșită cu intenție, fie din culpă, afară de cazul când legea sancționează numai săvârșirea ei cu intenție. Aici trebuie să explic faptul că pedepsele prevăzute de legea penală sunt aceleași atât pentru autor sau coautor, cât și pentru instigator sau complice, aceste din urmă persoane, chiar dacă nu participă în mod activ la săvârșirea intregului act infracțional, au totuși o participație mai mică sau mai mare și care duce la tragerea la răspundere.

Din punctul de vedere al modului de executare a pedepselor stabilite pentru săvârșirea unor fapte penale, față de vechiul cod penal care prevedea pedepsa cu amendă, închisoare, închisoare cu suspendarea condiționată a executării pedepsei și suspendarea executării pedepsei

sub supraveghere, noul cod penal prevede ca modalități de executare a pedepsei amendă, închisoarea, renunțarea la aplicarea pedepsei, amânarea aplicării pedepsei și suspendarea executării pedepsei sub supraveghere. Deci față de vechea legislație penală au apărut două noi forme de executare a pedepselor. Renunțarea la aplicarea pedepsei ce se poate dispune când infracțiunea este de o gravitate redusă și de atitudinea infractorului avută anterior săvârșirii faptei și eforturile acestuia de a înlătura sau diminua consecințele faptei sale.

Această formă de executare a pedepsei nu se poate aplica dacă infractorul a mai suferit o condamnare, cu excepția condamnărilor pentru fapte ce nu mai constituie fapte penale, a intervenit amnistia sau reabilitarea. Totodată, nu se poate dispune renunțarea la aplicarea pedepsei dacă s-a mai dispus această măsură față de infractor în ultimii doi ani, acesta s-a sustras de la urmărirea penală sau de la judecată ori a încercat zădănicirea aflării adevărului sau a identității autorului sau participanților, precum și când pedeapsa prevăzută de lege este închisoarea mai mare de 5 ani. În situația renunțării la aplicarea pedepsei, infractorului i se aplică un avertisment, iar acesta nu este supus niciunei decăderi, interdicții sau incapacități.

Amânarea aplicării pedepsei se poate dispune dacă pedeapsa stabilită este amendă sau închisoarea de cel mult doi ani, infractorul nu a mai fost condamnat anterior sau condamnările sale au fost pentru fapte ce nu mai constituie fapte penale ori a intervenit amnistia sau reabilitarea și față de atitudinea infractorului avută anterior săvârșirii faptei și eforturile acestuia de a înlătura sau diminua consecințele faptei sale, se consideră că nu este necesară aplicarea imediată a unei pedepse. Este foarte important de amintit aici că pentru aplicarea acestui mod de executare a pedepsei, infractorul este obligatoriu să dea în fața judecătorului o declarație că este de acord să execute muncă nerenumerată în folosul comunității.

Suspendarea executării pedepsei sub supraveghere a fost reglementată și de vechiul cod penal, dar în virtutea actualului cod penal condițiile aplicării acestui mod de executare a pedepsei sunt: pedeapsa aplicată este închisoarea de cel mult trei ani, infractorul nu a mai fost condamnat anterior la o pedeapsă cu închisoarea mai mare de un an, condamnările sale au fost pentru fapte ce nu mai constituie fapte penale, a intervenit amnistia sau reabilitarea, faptele anterioare au fost săvârșite din culpă, și față de atitudinea infractorului avută anterior săvârșirii faptei și eforturile acestuia de a înlătura sau diminua consecințele faptei sale, se consideră că nu este necesară executarea în penitenciar a pedepsei. În acest caz, pentru aplicarea acestui mod de executare a pedepsei, infractorul este obligatoriu să dea în fața judecătorului o declarație prin care este de acord să execute muncă nerenumerată în folosul comunității.

În cazul amânării aplicării pedepsei și al suspendării executării pedepsei sub supraveghere, instanța dispune în mod obligatoriu anumite obligații pe perioada de supraveghere, pe care condamnatul este obligat să le respecte, sub sanctiunea aplicării și executării pedepsei în

penitenciar. La nivelul fiecărui tribunal a fost înființat un serviciu de probație care se ocupă de supravegherea pe perioada termenului de încercare, în fața căruia condamnatul trebuie să se prezinte la datele stabilite de acesta, în caz contrar se revocă suspendarea executării pedepsei. În cazul amânării aplicării pedepsei instanța poate dispune, iar în cazul suspendării sub supraveghere instanța este obligată să dispună ca condamnatul să presteze o muncă în folosul comunității pe o perioadă de 60-120 zile, ce se execută de regulă la primăria din raza de domiciliu a condamnatului.

În continuare mă voi referi la câteva considerații privind situația răspunderii penale a minorilor. Minorul care nu a împlinit vîrstă de 14 ani nu răspunde penal. Minorul care are vîrstă între 14 și 16 ani răspunde penal numai dacă se dovedește că a săvârșit fapta cu discernământ. Minorul care a împlinit vîrstă de 16 ani răspunde penal. Pentru minorul cu vîrstă între 14 și 18 ani se ia de obicei o măsură educativă neprivativă de libertate cum sunt: stagiul de formare civilă, supravegherea, consemnarea la sfârșit de săptămână, asistarea zilnică, iar dacă minorul a mai săvârșit infracțiuni sau pedeapsa prevăzută de lege pentru fapta săvârșită este mai mare de 7 ani se poate aplica o măsură privativă de libertate cum sunt internarea într-un centru educativ sau într-un centru de detenție.

Și în cazul reabilitării au intervenit modificări. Reabilitarea de drept intervine în cazul condamnării la pedeapsa amenzi, a închisorii care nu depășește doi ani sau a închisorii a cărei executare a fost suspendată sub supraveghere, în toate cazurile dacă în decurs de 3 ani condamnatul nu a săvârșit o altă infracțiune, față de vechea reglementare, acum reabilitarea de drept nu se mai solicită a fi constată de către instanța de judecată, ci se constată de serviciul de cazier judiciar care în mod automat radiază din cazier pedeapsa la care a intervenit reabilitarea de drept. În cazul reabilitării judecătoarești, aceasta se poate solicita instanței de judecată după trecerea unui termen de timp de la data când pedeapsa este executată sau se consideră executată, iar termenele sunt de: 4 ani în cazul pedepselor cu închisoarea mai mare de 2 ani și nu mai mari de 5 ani, 5 ani în cazul condamnărilor mai mari de 5 ani și până la 10 ani, 7 ani în cazul pedepselor de peste 10 și a detențiunii pe viață, respectiv 10 ani în cazul detențiunii pe viață.

O nouă cod penal este răspunderea penală a persoanei juridice în cazul infracțiunilor săvârșite în realizarea obiectului de activitate sau în interesul ori în numele persoanei juridice. Pedepsele aplicate persoanei juridice pot fi: amendă, dizolvarea, suspendarea activității pe o durată între 3 luni și 3 ani, închiderea unor puncte de lucru pe o durată între 3 luni și 3 ani, interdicția de a participa la achiziții publice pe o durată de la unu la 3 ani, placarea sub supraveghere judiciară sau afișarea ori publicarea hotărârii de condamnare.

În cazul tragerii la raspundere penală a persoanei juridice, aceasta nu exclude răspunderea penală a persoanei fizice care a contribuit la săvârșirea aceleiași fapte.

Avocat Dan Muntean

„Vatră nouă“ - 15 ani

Localitatea timișeană Giarmata VII a sărbătorit în zilele de 7 și 8 noiembrie 2015 împlinirea a 15 ani de la publicarea primului număr al revistei „Vatră nouă“, echipa redacțională fiind condusă de inimousul preot paroh local, Vasile Suciu. De aici și existența, în cadrul publicației (revistă lunară, full color, ajunsă în septembrie 2015 la numărul 181), a suplimentului religios intitulat „Iconostas“.

După un Te Deum la Biserică ortodoxă română din sat, a urmat deplasarea la modernul cămin cultural, pentru participarea la lucrările simpozionului organizat cu respectivul prilej, cuvântul de deschidere revenindu-i academicianului Ion Păun Otiman, directorul onorific al revistei „Vatră nouă“.

Simpozionul a fost organizat de publicația „Vatră nouă“, în parteneriat cu Mitropolia Banatului, Consiliul Județean Timiș, Centrul de Cultură și Artă Timiș, Muzeul Satului Bănățean, Facultatea de Teologie Ortodoxă Timișoara, Facultatea de Arte și Design Timișoara, Parohia Ortodoxă Giarmata VII, Asociația Publiciștilor Presei Rurale din Banat, Consiliul Local Ghiroda, Școala Gimnazială Ghiroda, Clubul de Șah Mediator, Asociația Pro Datina.

Corul „Sfânta Maria“ al Bisericii ortodoxe din localitate a interpretat două piese corale emoționante. După care au luat cuvântul reprezentanții instituțiilor partenere și invitații. Au fost lansate pliantul monografic trilingv (română, engleză și germană) dedicat parohiei ortodoxe din Giarmata VII și albumul de icoane pe sticlă intitulat „Istorie și semn religios - studii de teologie ortodoxă“. Au fost vizionate expozițiile de icoane, artă plastică, fotografie și publicații rurale. Întâlnirea s-a încheiat într-un ambient plăcut, mulțumită Orchestrei Miron Surdea și invitaților săi.

Nu putem încheia fără a ura colegilor noștri de la revista „Vatră nouă“ un sincer „La mulți ani!“

Dušan Baiski

Localitatea Cenad reflectată în colecțiile Secției de istorie din cadrul Muzeului Banatului Timișoara (II)*

Anexă

Localitatea Cenad

Fond documentar „Nicolae Ilieșiu”, B.II. Caiete – Fostul județ Timiș-Torontal, caietul I, filele 124-135, nr. inv. Istorie 6882 (colecția Muzeului Banatului Timișoara).

Cenad

Urbs Morisena, Chenad, Sunad, Chynad, Chenadinum, Chenadu, Chanadinum, Chanad, Cenadinum, Czandinum, Chanadum, Canad, Cianadinum, Chianadinum, Chianad, Cyanad, Chanadium, Tschanadt, Chanadynum, Cianadum, Tschonat, Csenad, Cenad, Csanad.

Statistică referitoare la Cenadul German / Vechiu

În anul 1839 comuna avea 28 ortodocși, 1692 catolici, 4 evanghelici, 12 izraeliți = 1736 locuitori.

În anul 1851 avea 28 ortodocși, 1692 catolici, 4 evanghelici, 12 evrei izraeliți = 1736 locuitori.

În anul 1863 avea 2038 locuitori.

În anul 1873 avea 2059 locuitori.

În anul 1881 avea 1868 locuitori.

În anul 1890 avea 54 Maghiari, 1705 Germani, 25 Români, 5 Sârbi, 53 alții = 1842 locuitori.

În anul 1900 avea 1679 locuitori.

În anul 1910 avea 1538 locuitori.

În anul 1930 avea 35 Români, 1438 Germani, 104 Țigani, 53 Maghiari, 12 alții = 1642 locuitori.

Statistică referitoare la Cenadul Sârbesc / Mare

În anul 1839 avea 3986 ortodocși, 576 catolici, 6 evanghelici, 32 reformați

În anul 1843 avea 3938 ortodocși

În anul 1851 avea 3986 ortodocși, 576 catolici, 6 evanghelici, 32 reformați

În anul 1863 avea 5257 locuitori.

În anul 1870 avea 5385 locuitori.

În anul 1880 avea 1479 romano-catolici, 344 greco-catolici, 3260 greco-ortodoxi, 7 evanghelici, 6 reformați, 1 unitar, 17 izraeliți = 5114 locuitori.

În anul 1890 avea 112 Maghiari, 1713 Germani, 1 Slovac, 2191 Români, 1562 Sârbi, 6 alții = 5585 locuitori.

În anul 1900 avea 5710 locuitori.

În anul 1910 avea 5649 locuitori.

În anul 1930 avea 2085 Români, 1547 Germani, 1206 Sârbi, 123 Țigani, 602 Maghiari, 31 alții = 5594 locuitori.

Comuna Cenad de astăzi constă din fostele comune:

1/Cenadul Mare, numit de Unguri Cenadul Sârbesc (Szerb Csanád), numire dată în timpul Voevodinei.

Zoran Markov**

* Lucrare prezentată la Ziua Asociației Culturale Concordia Cenad, 2014.

** Muzeul Banatului Timișoara, Piața Huniade nr. 1, 300 002; e-mail: markovzoran@yahoo.com

2/ Cenadul Vechiu sau Cenadul German.

Până în anul 1765 ambele comune formau o unitate administrativă sub denumirea Cenadul Mare. De la această dată, prin colonizarea cu Germani, se desparte în Cenadul Sârbesc și Cenadul German. În 1858 cele două comune se unesc, formând o unitate administrativă. Vom trata împreună cele două comune și numai în unele părți vom merge paralel cu expunerea.

Comuna se află în județul Timiș-Torontal, plasa Sânnicolaul Mare, lângă Mureș, la hotarul spre Ungaria.

Comuna are următoarele:

Lanuri: Sâbu, Burcuș, Curuț, Orlova, Begova, Slatina, Anastasia, Cociora, Bugiac, Polat, Vir, Jâr, Pavla, Radina, Stipina, Remiz, Mamota, Poiana Mare, Poiana Mică, Sighidensca, Valdeck, Cicichet, Odaia Mică, Pusta, Telina, Livezile Lungi, Ritios, La Soc, Buduvala, Bunificația, Bucovia, Colțurile, Megiu la Vârf, Megiu la Drumul de Fier, Ranga, Aranca Popilor, Cămară, Hunca Mică, Hunca la Pod, Hunca de Mijloc, Livada Mare, Belobârt, Livada Mică, Ciura, Seciu, Tarnoc, Hunca, Nemolin.

Crânguri: Fabric, Între Țigani, Hibel, Mehala, Ciucovăț, Polat.

Pâraie: Țiganca, Ciura, Ieru Mare, Ieru Mic, Bucovia, Aranca, Știucărița, Vir.

Râuri: Mureșul.

Cenadul Mare are o suprafață de 15809.399 jug. din care 500 jug. pădure. În hotarul comunei, în anul 1883, s-au aflat monede vechi slave, sârbe și venetiene. Acestea din urmă din timpul dogilor Tiepolo și Dandolo.

Cenadul Vechiu are o suprafață de 4045.96 jug.; pădure nu are.

Istoricul nostru Vasile Pârvan, în monumentala operă *Getica*, arată că în locul unde se află astăzi Cenadul în epoca getică a fost aşezământul Ziridava, ceea ce înseamnă oraș pe apă.

Böhml afirma că aici a fost o întăritura romană, iar Bárányi în istoria sa dă Cenadul-Morisena ca un strălucit oraș în epoca romană. Săpăturile făcute de Römer au delimitat mărimea castrului roman la 14.000 st., ceea ce arată o cetate puternică. Săpăturile făcute au dat la iveau table cu inscripția legiunii romane a XIII-a Gemina și urme suficiente despre creștinismul locuitorilor din primele secole de după Hristos. De asemenea s-au aflat o mulțime de monede din timpul împăraților Antonini – Septimiu Sever, Caracala, Alexandru Sever, Gordian, Claudiu, Aurelian – tot atât de mărturii că aici a fost o intensă viață romană.

Imre Henszlmann

Excursie arheologică la Cenad* (III)

Q. La data de 12 mai, atunci când s-a săpat fundația stâlpilor de susținere dinspre sud, respectiv în dreptul stâlpilor nr. 2 și 3 la o adâncime de 1 stânjen s-au găsit schelete umane așezate în poziție normală, cu față orientată spre est.¹ Nicio urmă de sicriu. Vechimea scheletelor este dovedită prin faptul că se aflau aproximativ la aceeași adâncime cu mormintele creștine descoperite între zidurile bisericii; acestea au fost mormintele cele mai vechi, fiind situate la distanță de aproximativ câte un stânjen una de alta, cu orientare nord-sud. Scheletele erau ciuntite fie în partea de sus, fie în partea de jos, ceea ce s-a putut produce doar cu ocazia săpăturilor pentru vechea fundație.²

R. La data de 15, cu ocazia săpăturilor pentru rândul de stâlpi, la fundația primului stâlp din partea de sud s-a găsit un puț cu adâncimea de 3 stânjeni, iar la o adâncime de 2 stânjeni s-a descoperit un ghiveci pentru flori de formă dreptunghiulară, cu diametrul superior de 5,5 țoli.³

S. La data de 16, când s-a săpat fundația lângă vechea sacristie, s-a descoperit un schelet uman, aflat la 1,5 stânjeni adâncime, orientat cu față de răsărit, așezat pe pardoseala din cărămizi de origine română. Nici de această dată nu s-a găsit vreo urmă de sicriu.

T. În aceeași linie cu cele două morminte de tip „ossuarium“, în spațiul care cândva era ocupat de vechea mănăstire, la o distanță de 2 stânjeni de la primul ossuarium, s-a mai găsit un asemenea tip de mormânt. Dimensiunile mormântului sunt: 1 stânjen lungime, 4 picioare lățime, 5 picioare adâncime, fiind construit din cărămizi romane, cu

¹ Astfel cum arată și procesul verbal, mormântul descris sub litera P, sau mai degrabă osuarul, se asemăna foarte bine cu cel de sub litera M. Nu găsesc surprinzător faptul că în mormânt s-a găsit parte din cristești din figura alăturată, întrucât aceasta putea să cadă în mod întâmplător acolo. Un fenomen asemănător l-am întâlnit la Fehervar, unde în presupusul mormânt al regelui Albert s-au găsit o serie de fragmente ale unor obiecte care s-au aflat anterior deasupra mormântului. Astfel, nu pot să certific valoarea simbolică a cristești, până când ideea mea nu va fi confirmată.

² Este surprinzătoare apropierea celor două ziduri; surprinzător este totodată, deoarece zidul se îndreaptă spre puțul descris sub litera R, și se întârzie în imediata apropiere a puțului. Oare aceste două ziduri nu cuprindeau în interval aducționea de apă ce deservea bazinul descris sub litera W? Scheletele amintite sub acest punct pot fi considerate paleocreștine, dacă s-au găsit cu capul spre răsărit, dacă însă, așa cum spune procesul verbal, erau așezate cu față spre răsărit, atunci puteau apartine unor păgâni. Este posibil să fie scheletele unor oameni care au trăit înainte de incursiunile comandate de împăratul Traian.

³ Puțul descris în procesul verbal sub litera R s-a găsit la o distanță de 60 de picioare de centrul primului stâlp din sud, respectiv exact sub al treilea stâlp actual, deci în linie dreaptă, ceea ce confirmă ideea expusă la punctul 2 de mai sus cu privire la natura zidurilor, aceea de sistem de alimentare cu apă.

acoperiș boltit și acoperit cu pietre de 6 țoli grosime, pe care s-a găsit o amprentă de picior. Acoperământul s-a surpat ulterior și s-a prăbușit în mormânt împreună cu câteva cărămizi de pardoseală, datorită greutății aflate deasupra, la fel ca la celelalte morminte de tip „ossuarium“.

Vechea biserică romano-catolică din Cenad, înainte de demolare

În acest din urmă mormânt s-a găsit un stâlp care a aparținut de cristești descoperită în cel de-al doilea mormânt, astfel că nu există nicio îndoială asupra originii paleocreștine a mormintelor de tip „ossuarium“.

Stâlpul amintit era rupt în două. Una dintre cele două bucăți este de 6 țoli lungime și 8 țoli diametru, iar cealaltă bucătă este de 1 picior lungime și 8 țoli diametru.

Lângă stâlp s-a găsit de asemenea un alt stâlp de piatră, prevăzut cu un ornament floral de 9 țoli înălțime și 5,5 țoli diametru.

În cele trei morminte paleocreștine de tip „ossuarium“ dimensiunile oaselor, atât privind grosimea, cât și mărimea, erau surprinzătoare și extraordinare.

În aceeași zi s-a descoperit și cea de-a doua boltă construită din cărămizi romane, aparținând criptei care se află la 1 stânjen de primele fundații.⁴

U. Tot în aceeași zi s-a găsit la distanță de 1 stânjen spre răsărit de osuarul amintit mai înainte un sarcofag din

⁴ Trebuie menționat faptul că unde apare cuvântul „ossuarium“, acesta trebuie înlocuit cu „osuarium“. Ceea ce am susținut sub punctul 6.1.1. este valabil și în ce privește partea de jos a cristești. Judecând după stilul de realizare, această cristești aparține secolului al XV-lea, din care rezultă că dacă a ajuns în osuar în același timp cu oasele găsite (ceea ce este probabil), atunci oasele nu puteau aparține unor paleocreștini; în susținerea acestei idei vorbește și următorul argument: Osuarul de sub litera P se află în subsolul vechii biserici, respectiv mănăstiri și a fost depus aici înainte ca subsolul să fie umplut cu pământ. În acest fel subsolul și-a pierdut utilitatea. Utilizarea subsolurilor bisericiilor în scopuri religioase a început în alte țări în secolul al XIII-lea, însă la noi chiar și în secolele XIV și XV încă se construiau astfel de subsoluri. Este posibil ca osuarul de sub litera P nu este mai vechi de secolul XV, deoarece forma lui corespunde celor de sub literele M. și T., orice acestea nu sunt mai vechi de secolul XV.

piatră de formă rectangulară. Dimensiunile exterioare sunt: 1 stârjeni 9 țoli lungime, 2 picioare 10 țoli lățime, 1 picior 7 țoli înălțime. Cele interioare sunt: 1 stârjeni 2 țoli lungime, 2 picioare 3 țoli lățime, 1 picior 5 țoli înălțime. Capacul este de 2 stârjeni 2 țoli lungime, 2 picioare 10 țoli lățime, 4 țoli grosime. Este înconjurat de material adeziv pe bază de var, adică beton.

În interiorul sarcofagului s-au găsit 4 oase ale degetelor de la picioare, urme de sânge; pe de altă parte, pe capac s-au văzut urme, în sensul că a mai fost îndepărtat de pe sarcogaf.

Sarcogaful se pare că este siciul regelui maghiar (Kun) Laszlo al IV.-lea, în care a fost aşezat și îngropat la Cenad imediat după ce a fost asasinat. Conform unor izvoare, ulterior, cadavrul a fost scos din sarcogaf, pus într-un alt siciu și mutat la Oradea. Cu această ocazie au putut cădea cele patru degete de la picior de pe corpul care intrase deja în putrefacție, iar săngele găsit în sarcogaf aparține Dinastiei Arpadiene.

Pe ambele laturi mai lungi ale sarcogafului se află două cruci sculptate, cu mențiunea că pe una din laturi sculptura este finalizată, iar pe cealaltă parte, probabil din lipsă de timp este doar începută.

V. La data de 26 mai la săpăturile executate la primul stâlp din stânga, la o adâncime de 1,5 stârjeni s-a găsit un târnăcop și o cupă de ceramică cu diametrul superior de 3 țoli, precum și un stâlp din piatră cu diametrul de 3 țoli și lungime de 2 picioare. La cel de-al doilea stâlp s-a mai găsit un puț de 3 stârjeni, însă acesta nu are nicio relevanță din punct de vedere arheologic.

Versiunea în limba română: Cornelia Varga

* Originalul în limba maghiară, cu titlul „Archaeologiai királdulas Csanádra“ a apărut în vol. VIII al cărții „Archaeologiai közelmélyek a hazai műemlékek ismeretének előmozdítására“ („Publicații arheologice“), sub egida Academiei Maghiare de Științe, în anul 1871

Semnal

Istoria Cenadului continuă să stârnească interesul și imaginea istoricilor și scriitorilor. Chiar dacă volumul intitulat „Tezaurul scufundat. Din viața și opera Sf. Gerard de Cenad“, al istoricului Radu Cernătescu, apărut în 2014, la Editura Muzeul Literaturii Române, ne-a parvenit abia acum, se cuvine să vi-l semnalăm. În ceea ce ar putea fi o postfață, Ioan Buduca scrie: „Două sunt descoperirile de remarcabilă importanță istorică pe care le face cunoscute publicului autorul acestui tezaur scufundat: mai întâi, Radu Cernătescu (născut în 1960) a găsit, într-o editare din 1790, datorată episcopului Battyány, referințe despre cel mai vechi text teologic scris (și, iată, conservat într-o formă tipărită) pe teritoriul țării noastre; apoi acest text din primii ani ai mileniului (probabil al secolului, n.n.) al XI-lea lămurește o chestiune până acum nelămurită ținând de

componența etnică a Banatului în epoca aceea. Este vorba despre o lucrare de evanghelizare și polemică religioasă scrisă în limba latină de episcopul de Cenad, Gerard. Cu o impresionantă erudiție de factură istorică, filologică și teologică, Radu Cernătescu compune o versiune solid documentată potrivit căreia păgânii pe care se străduiește să-i evanghelizeze episcopul de Cenad erau triburi khazare dislocate din ținuturile lor originare de migrația hunilor. Strategia de argumentare pusă în pagină de Radu Cernătescu folosește probe indirekte.“

Și, mai spune Buduca: „Khazarii au fost o populație nomadă, care a format pentru câteva decenii, până în jurul anului 969 d. H., un imperiu ce se întindea de la Marea Aral până spre Carpați. În secolul al VIII-lea, conducătorii triburilor khazare au abandonat practicile șamanice și s-au convertit la mozaism.“

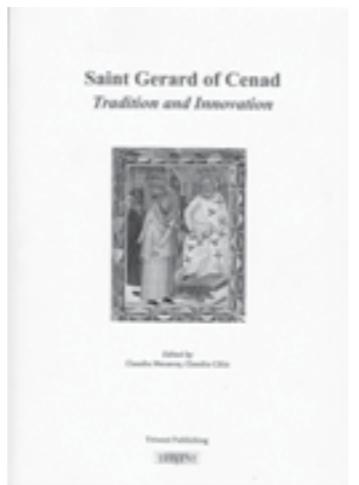
Desigur, lăsăm în seama istoricilor plăcerea de a accepta ori polemiza cu Radu Cernătescu și Ioan Buduca.

Cea de-a doua carte de Cenad a apărut în toamnă, la Trivent Publishing din Budapesta, în limba engleză, și conține un mănunchi din lucrările prezentate în 2014, la Timișoara, în cadrul celui de-al II-lea Simpozion Internațional „Sfântul Gerard de Cenad - Tradiție și Inovație“, organizat de Universitatea de Vest (Facultatea de Științe Politice, Filosofie și Științe ale Comunicării) și Dieceza Romano-Catolică din Timișoara.

Lucrările au fost publicate pe secțiuni, respectiv: Sursele și munca Sfântului Gerard, Anii Sfântului Gerard, Sfântul Gerard și modernitatea, Moștenirea Sfântului Gerard.

Din păcate, aşa cum se întâmplă și în cazul simpozionelor pe teme de istorie organizate la Cenad de către Asociația Culturală „Concordia“ din Cenad, nu toți participanții își trimit lucrările spre publicare, astfel că, și în cazul cărții sus-amintite, lipsesc lucrări interesante.

Dušan Baiski

Satu Nou, văzut de Florica Vaida Albu (V)

Acum mă gândesc cu nostalgie la acele vremuri, mai cu seamă că Satu Nou putea să fiu un sătuleț de sine stătător. Avem de toate, oameni harnici, buni meseriași, cultivatori pricepuți, meșteri, copii cuminți sau mai puțin cuminți, animale multe, de tot felul.

La început, au lucrat doar pământul, al lor dacă-l aveau. Sau pe la paorii români și nemți. După colectivizare, cei mai mulți lucrau la zootehnie. Bărbații, ca și grăjdari ori căruțași. Iar femeile ca și mulgătoare sau la puieriță. Mai târziu, când a început mecanizarea masivă a agriculturii, au fost tractoriști, mecanici, șoferi.

Aveam zidari pricepuți: Ion Terent, Lae Băndicu, Ghiță Gaia și alții de care am uitat, aveam fierari – Ionel Muntean, croitorese – Victoria lui Moșuță, Elena lui Târci. Bandi Romotai repară biciclete, moș Pragai făcea mături, iar moș Moța făcea coșuri din nuiele.

Câteva femei bătrâne încă mai aveau războaie de țesut și făceau preșuri: doda Flore Bimbu, baba Chila lui Manolache, doda Dosa a lui Trololo.

Mai târziu, Toni Mozi, cel care era operator la cinematograful din sat, repară ceasuri sau câte un radio. Aveam și vreo trei familii de tigani, pricepuți la lipitul caselor cu pământ galben și cu pleavă. Erau renumiți pentru hârnicia lor Pișta Colompar cu doda Catița, Peh și baba Măriuță.

În afară de nea Ion Spec, fanatic în motoare și fier, și Ion Giuca, mare pescar, toți lucrau, nimeni nu tăia frunze la câini.

Apropo de frunze, în câțiva ani, doda Mărioara lui Mihai Păț s-a ocupat de creșterea viermilor de mătase și se pricepea foarte bine la asta.

Aveam și moașă, pe doda Ilca, care la nevoie făcea și injecții.

Mai târziu, când la Sânnicolau Mare s-au construit fabrici, mulți au plecat la lucru, dar făceau naveta și se mai ocupau acasă cu vechile meserii.

Erau și copii care nu mergeau la școală din diverse motive, dar cei mai mulți mergeau la școală. Printre aceștia mă găseam și eu, fată săracă, orfană de tată, cu o mamă dormică de mai bine pentru copiii ei. Regretă și acum că nu m-a putut ajuta să duc la bun sfârșit liceul. Uneori, viața este nedreaptă, dar nu o poți schimba oricând și oricum.

***

În luna decembrie, iarna își intră în drepturi, ajutată de ucenicul vrăjitor Ger. Acoperă geamurile cu o dantelă de flori gingașe. Turțurii ajungeau până aproape de pământ. Începea să ningă, uneori viscolit. Totul era alb, immaculat. Uitam de noroaiile care, până mai ieri, umpleau ultițele. Iarna este anotimpul care îmi place cel mai mult, aşa erau atunci și aşa este și acum.

Mergeam în fiecare seară la câte un vecin, la povești. Mama, aidoma celoralte femei, tinere ori bătrâne, avea

furca la brâu și torcea sau croșeta ciorapi și mănuși.

Îmi povestea că atunci când era Tânără, torcea la lumina lunii sau la lumina focului din vatră. Era scump petrolier și ea nu avea bani. Lucra pentru câțiva bănuți, cu ajutorul căroră cumpăra cele de trebuință, iar la fel ca ea și multe alte femei din Satu Nou. Bărbații încingeau câte-un septic, filcă sau șaizeci și șase și se cinstea cu vin sau rachiu.

Femeile torceau, coseau ori cărpătă. Povestile curgeau lanț. Eu le ascultam cu gura căscată, pe unde nici nu le înțelegeam, erau pentru cei mari. Primele povești le-am auzit de la mama și baba Floarea lui moș Laza. și acum îmi aduc aminte de „Povestea porcului“, „Di, di, di, cuptorul meu“. Astă până am început să citesc singură povești, întâi în revistele școlare „Arici pogonici“ și „Luminiță“. Mai apoi, timpul liber mi-l petrecuseam la biblioteca școlii sau la cea sătească, unde bibliotecară era tanti Lidia a lui Raru.

Când mergeam seara la povești (givan) la vecini, de multe ori mă apuca somnul și voiam să merg acasă. Mama ar mai fi stat, nu mai era aşa de obosită, dar eu nu și nu. Când eram la doda Milinca, Ioji baci Harkay, ca să mă mai țină la ei mă lăsa să-l piaptă. Avea un păr bogat, îl purta dat peste cap. Erau piepteni dintr-aceia cu dinți deșii și atâtă îl pieptănam până îl dădeau lacrimile: îl mai trageam căteodată. Când a avut nepoți, pe niciunul dintre ei nu l-a mai lăsat să-l pieptene. Zicea că i-am smuls eu destul păr și nu vrea să rămână chei.

Îngheta și apa din voc, când era, iar băieții mai ieșeau să joace hochei. Aveau în picioare corciule, un fel de patine rudimentare, făcute din lemn, legate cu sfoară de Manilla de picior. Zburau cu ele pe gheață, lovind puțul cu bătele.

Pe lângă noi locuiau mai mulți băieți unguri: Harkay, Kovacs, Kreszanyi, Varga, Kokayi, Pragayi, Nyury. Mai veneau la gheață cei ai lui Munteanu, Rusu. Eu stăteam și mă uitam la ei prin ferestră de la cameră. Într-un an, aveam vreo șapte-opt ani, vecinul meu Piciu Kresanyi mi-a dat o corciulă și, deși mama nu-mi dădea voie, am ieșit și eu pe gheață, încălțată cu o pereche de tenisi rupti.

Cei mari rădeau de mine cum mă chinuam să patinez, eram mai mult pe jos. Atunci când pucul le-a zburat sub sălcile lui Păț, m-au trimis pe mine să-l aduc. Acolo gheața era mai subțire și se gândiseră că se va rupe cu ei. Dar s-a rupt și cu mine și abia m-au scos afară, udă toată și fără teniși. Am primit o bătaie zdravănă când am ajuns acasă desculță și înghețată.

Ningea căteodată că abia vedea de pe o parte pe cealaltă a uliței. Oamenii făceau drum printre nămeți mai înalți ca noi, copiii. Mama mergea pe ulicioară înaintea mea, să-mi facă un pic de cărare când mergeam la școală. Într-un an, cu zăpadă multă, doi băieți din Satu Nou, frații Fazekas, m-au prins singură pe ulicioară și m-au spălat cu atâtă zăpadă că abia am ajuns acasă. M-am îmbolnăvit zdravăn după aceea, iar ei și-au primit porția de bătaie din partea tatălui lor. Nici nu au mai vorbit cu mine mult

temp după aceea, ziceau că sunt o pârâcioasă.

În alți ani nu era zăpada atât de mare, dar nu-mi amintesc ca în copilăria mea să fi fost un an fără zăpadă. În câteo zi se auzeau zurgălăi. Alergam la porții, știind că va trece o sanie pe uliță. Unii căruțași ne mai luau la plimbare și pe noi, fetele, alții dădeau bice cailor, care alergau scotând aburi pe nări. Băieții alergau după sănii, unii reușeau să se cătere, alții mai cădeau.

De prin 10 decembrie și până aproape de Crăciun, se tăiau porcii. Și cel mai sărac om avea în coteț câte un porc. În special sămbăta sau duminica, de dimineață se auzeau guitașul sfâșietor al animalelor sacrificate. Majoritatea bărbătașilor se pricepeau la tăiat porcii, alții erau ajutați de neamuri, vecini sau căsăp. Ani la rând era chemat la tăiatul porcului Jivco al lui Găleată (Mincinosu). Era foarte bun în meseria de măcelar.

Femeile pregăteau decuseară totul, curățau ceapa, usturoiul, spălau vailingurile (lighene mari și adânci), cratițele, oalele și ghizurile (bidoanele) pentru untură.

Porcii erau părăsi cu paie, păstrate anume pentru aceasta. Erau bune cele de grâu, uscate și galbene. Erau spălați și atârnăți de solcere (trei bucăți de lemn tare, unite la un capăt asemenea unui trepied, și aveau cărlige pentru agățat porcul. Cine nu avea, îi agăța de grinda de sub streașina corridorului deschis.

Se preparau cărnății, caltaboșii, săngeretele, toba, și se frigeau jumările. Carnea era pusă la sărat, mai apoi la afumat. Era așa de bine drămuță că ajungea aproape tot anul.

Mâncarea era una specifică Cenadului. Dimineață se frigea sănge cu ceapă, borhăie și ficat. La amiază se fierbea varză acră cu multă carne mai grasă și se făcea părțică, iarăși cu multă carne, cartofii se fierbeau separat (obicei preluat de la unguri). Seara se făcea supă, nu știi de ce era aceasta de găină, curcă sau găscă. Se făcea friptură, cărnății friptă, cartofi, murături, iar ca desert delicioasele chifle cu unturiță umplute cu dulceață, brânză sau nuci.

Acolo, în Satu Nou, mai era ceva deosebit, un obicei care nu știi dacă există și în restul comunei. La vecinii mai apropiati erau duse două farfurii cu pomana porcului. Una cu varză și alta cu paprică. Așa se făcea că în luna decembrie aveai cam același meniu sămbăta și duminica. Primeam și noi, la rândul nostru, duceam și noi la vecini. Cei care participau la tăierea porcului primeau la plecare un pachet în care era o bucată de carne, cîrnat, caltaboș și jumări. Unde erau mai multe neamuri, dădeau jumătate de porc la pachet, nu se putea altfel.

Acum nici nu mai știi unde se taie porcul, îl taie măcelarul în așa fel încât să nu-l chinuie, dar nici nu mai miroase uliță ca altădată.

Încet, încet se apropiau sărbătorile de iarnă. Se făcea iar curățenia aceea specială,meticuloasă, în toată casa. Se spălau perdelele, se schimbau preșurile, iar lenjeria de pat era călcată după ce era aprețată bine. Când te culcai în ea, parcă erai învelit cu o foaie de hârtie, așa făsăia.

În dimineață de Ajun, mergeam cu pițăratul, doar cei mai mici, eu împreună cu mama, niciodată singură.

(Continuare în pag. 19)

Eram primiți peste tot și eram răsplătiți cu mere, nuci și câte o monedă de 25 de bani (prețul unei saloane).

Răsunau atât de frumos dimineață glasurile pițigăiate de copii, uneori tremurând din cauza gerului.

*„Pițăru rău, dă-mi colacul meu,
Nu-mi da mie că mi-e frig,
Dă-mi mare, bine-mi pare!”*

Seară, la colind mergeau doar cei mari. Gospodinele pregăteau în Ajun mâncarea, nelipsita supă de găină, găscă, cu tăiței de casă, friptură de porc, cărnății fierți sau prăjiți, sarmale mari cât pumnul, cartofi pireu. Nu erau petunii atâtea prăjitură cremoase. Se făcea plăcintă acră (cu aluat dospit), cu umplutură de mac, nucă sau brânză dulce. Se mai făceau chifle cu gem, biscuiți șprițați sau câte-un tort din biscuiți, umplut cu șerbet amestecat cu unt.

Pomul de iarnă, bradul, nu lipsea din nici o casă, mai mare sau mai mic, după buzunarul fiecăruia. Tot așa era și împodobit, după posibilități.

Eu, până am crescut, credeam că-l aduce moșul. Într-un an am surprins-o pe mama când îl împodobea, pe pragul dintre cameră și tindă. Din cauza greutății a căzut și m-am trezit. Am fost tare dezamăgită. În sufletul meu a rămas o mică parte de copil care și-acum crede în magia sărbătorilor și în moșul care aduce daruri copiilor cumiști.

Mai era ceva de care-mi aduc aminte cu placere și de care mi-e tare dor.

Mama, neavând bani de jucării, îmi cumpăra întotdeauna o cutie de creioane colorate și un caiet de desen. Avea cutia aceea cu creioane un desen cu un cerb și munți. Și întotdeauna, oricât de obosită era, lua o foaie din caiet și desena acel cerb, îl coloră și-l șeza sub pomul de iarnă. Ce mult îmi lipsește acum acel desen copilăresc, atât de drag mie...

Prima saloană o mâncam când venea preotul să sănătăscă proprietatea, casa. Într-un an, nu știi cum să întâmplă, am mâncat toate saloanele înainte de a veni părintele cu Iordanul. Au rămas doar staniolul, nucile și merele. A pus părintele mâna pe câteva și s-a uitat lung la mine. Nu mi-a zis nimic, dar după aceea m-a certat mama rău.

Treceau și sărbătorile de Crăciun și Anul Nou. De Sfântul Ion făceam răcituri. Și acum fac la fel. Umbla trupa de muzicanți țigani sau Valere Bărănticu cu acordeonul pe la cei cu numele de Ion, să le cânte „La mulți ani”.

Nu demult, m-am întâlnit cu Ghiță Rusu, și el din Satu Nou, și mi-am adus aminte de o întâmplare petrecută într-o iarnă a copilăriei mele, la o sărbătoare de Sf. Ion, care mi-a făcut multă placere.

Brata Ion Șicolovan, toti îi ziceau Turcu, era felicitat de toți vecinii lui de Sf. Ion, moș Butuc, Pită Moale, moș Seni. Într-un an au găsit poarta închisă, au tot strigat, dar nu le-a răspuns nimeni. Brata Ion stătea pitulat după poartă și asculta tot ce spun, fără să fie văzut. Deodată s-a ridicat, era un om înalt, se vedea bine peste poartă, și le-a

Uniunea Europeană – Scurtă istorie (V)

Pentru că ar fi nevoie de încă un articol pentru a trece la toate aceste organisme, instituții și agenții doar sediul și obiectul de activitate, o să încerc să mă rezum doar la acelea care sunt mai cunoscute și cu care cititorul este mai familiarizat din presa scrisă, radio sau televiziune.

Astfel, în acest număr vă voi prezenta Parlamentul European, urmând

ca în numerele viitoare să amintesc câte ceva și despre alte organisme, instituții sau agenții ale Uniunii Europene.

Parlamentul European are în acest moment trei sedii: Bruxelles (Belgia), Luxemburg și Strasbourg (Franța). Parlamentul European este un forum important pentru dezbatările politice și luarea de decizii la nivelul U.E. Deputații în Parlamentul European sunt aleși în mod direct de alegători în toate statele membre pentru a reprezenta interesele cetățenilor în procesul legislativ al U.E. și pentru a se asigura că celelalte instituții ale U.E. își desfășoară activitatea în mod democratic.

În acest moment, Parlamentul European numără 751 de eurodeputați. Cei mai mulți dintre aceștia sunt din Germania (96) iar cei mai puțini din Cipru, Estonia, Luxemburg și Malta (câte 6 de fiecare țară). România revenindu-i un număr de 32 de eurodeputați. Ultimele alegeri pentru Parlamentul European s-au desfășurat în anul 2014, în țara noastră acestea având loc la data de 25 mai, iar următoarele alegeri vor avea loc în anul 2019, întrucât cetățenii U.E. își aleg reprezentanții din 5 în 5 ani.

Organele politice ale Parlamentului sunt: Biroul (Președintele și cei 14 vicepreședinți), Conferința președinților (Președintele și președinții grupurilor politice), cei cinci chestori (responsabili pentru chestiunile administrative și financiare ale deputaților), Conferința președinților de comisie și Conferința președinților de delegație. Durata mandatului președintelui, al vicepreședinților și al chestorilor, precum și al președinților de comisie și de delegație este de doi ani și jumătate. În acest moment, președintele Parlamentului European este euro-parlamentarul german Martin Schulz.

Deputații sunt organizați în 20 de comisii, 2 sub-comisii și 39 de delegații (delegații interparlamentare și

delegații la comisii parlamentare mixte, comisii parlamentare de cooperare și adunări parlamentare multilaterale). Parlamentul poate înființa și comisii speciale sau comisii de anchetă. Deputații nu sunt organizați în delegații naționale, ci, în funcție de afinitățile politice, în grupuri transnaționale. În temeiul Regulamentului de procedură, un grup politic trebuie să cuprindă deputați aleși din cel puțin un sfert dintre statele membre și să fie alcătuit din cel puțin 25 de deputați.

Secretariatul Parlamentului European este alcătuit din Cabinetul Secretarului General, 12 direcții generale și Serviciul Juridic. Acestea are misiunea de a coordona activitatea legislativă și de a organiza sesiunile plenare și reuniiile.

În cadrul Consiliului European de la Edinburgh din 1992, guvernele statelor membre au încheiat un acord privind sediile instituțiilor, prin care se stabilea ca:

- Parlamentul să își aibă sediul la Strasbourg, unde să se organizeze cele 12 perioade de sesiune lunare, inclusiv sesiunea în care se adoptă decizia referitoare la bugetul anual al U.E.;

- perioadele de sesiune suplimentare să se țină la Bruxelles;

- comisiile parlamentare să se reunească la Bruxelles;
- Secretariatul Parlamentului și departamentele care îi acordă asistență acestuia să rămână la Luxemburg.

Parlamentul exercită rolul de colegislator, având, împreună cu Consiliul, competența de a adopta și修改 legislative și de a adopta bugetul Uniunii. De asemenea, el supraveghează activitatea Comisiei și a celorlalte organisme europene și cooperează cu parlamentele naționale din țările U.E., care își aduc și ele contribuția. Deși este un organism democratic, dacă vă aflați într-unul dintre orașele în care Parlamentul European își are sediul și doriti să îl vizitați, trebuie să știți că cel mai ușor să este la sediul acestuia din Bruxelles (Belgia) unde pentru o vizită individuală trebuie să faceți o rezervare cu numai 15 min. înainte de vizită, dacă sunteți un vizitator individual, și cu două luni înainte în cazul unui grup (20-45 de persoane). Vizitele individuale sunt de luni până joi, începând cu ora 10 și ora 15, iar vinerea, vizitele încep doar la ora 10. În Franță, la Strasbourg, vizitele în sediul Parlamentului European se fac îndeosebi în grup (20-45 de persoane), vizitele individuale putând avea loc doar în cazul ședintelor plenare. Rezervarea pentru o vizită de grup trebuie făcută cu minim 3 luni înainte de data vizitei.

Excepție la datele de rezervare o constituie ședintele plenare, când nu se aplică nici regula numărului de persoane care trebuie să constituie grupul de vizitatori. Vârstă minimă a vizitatorilor este de 14 ani.

Tiberiu-Ioan Bociat

Sfaturi de sezon pentru gospodarii cenăzeni

Din punctul de vedere al producătorilor agricole, anul 2015 poate fi considerat mulțumitor, fiind determinat de condițiile meteo care s-au manifestat de-a lungul anului. Astfel, din punct de vedere al precipitațiilor, în primele șase luni s-a manifestat un deficit mare de apă în sol, căzând doar 122,5 l de apă/mp față de 250 l de apă/mp cât ar fi fost normal. Aceste cantități însumează atât precipitațiile sub formă de zăpadă căzute în lunile ianuarie-februarie, cât și cele sub formă de ploaie din lunile ce au urmat. Pe total, în 2015 precipitațiile au însumat 390,5 l/mp, tot sub media multianuală. Această situație, dublată fiind de temperaturile ridicate din vară, a afectat culturile agricole în mai mică sau mai mare măsură. Astfel, dacă la culturile de cereale păioase din toamnă diminuările au fost minore, la culturile de prășitoare diminuările au fost considerabile din cauza secetei. Cele mai afectate au fost culturile de porumb, unde producția a scăzut la mai puțin de jumătate. Desigur că producțiiile au fost diferite la producătorii agricoli, în funcție de tehnologiile folosite și de îngășăminte aplicate. Ca și stadiu al lucrărilor de toamnă, în 2015 s-au semănat toate culturile de cereale păioase de toamnă planificate, dar și lucrările de toamnă au fost executate în majoritatea cazurilor.

Ca și lucrări agricole specifice perioadei, acestea au fost mai puține în perioada de iarnă, ele înmulțindu-se pe măsura încălzirii timpului. Dacă timpul permite, se poate executa stropirea de iarnă a pomilor cu zemă bordeleză 3% (o parte piatră vânătă + două părți pastă de var). Aceasta se poate executa în zilele însorite, cu temperaturi pozitive de 5°C. Stropirea de iarnă se face prin „îmbăierea pomului”, astfel încât toate părțile acestuia să fie acoperite de soluție. Având în vedere diuzele fine folosite, trebuie avută în vedere o filtrare prealabilă atentă a soluției folosite, pentru a preveni înfundarea diuzelor. Tratamentul cu zemă bordeleză previne atacul monoliozelor, putregaiurilor, dar și rapanul. Pe măsura încălzirii timpului, se pot începe și celelalte lucrări, adică tăierile de rodire, dar și celelalte tratamente ce se execută în perioada de iarnă. Până la venirea înghețurilor se pot executa plantări la toate soiurile pomicole.

La culturile agricole de cereale păioase de toamnă se încep fertilizările de iarnă cu azotat de amoniu sau uree. Vă redăm mai jos prețurile actualizate ale unor substanțe folosite în această perioadă:

- Confidor OIL 32 lei/l – 1,5%
- Zemă bordeleză – 40 lei/kg sau 5 lei/50 g
- Azotat de amoniu – 92 lei/sac
- Complexe 15:15:15 – 115 lei/sac

- Complexe 20:20:0 – 105 lei/sac
 - Uree 105 lei/sac.
 Tot în această iarnă, se începe semănatul în răsadnițe pentru producerea de răsaduri pentru cultura în solarii sau câmp. Pentru aceasta e nevoie de un substrat format din gunoi de grajd nefermentat, de bovine sau cabaline ori în amestec. Acesta se pune în grosime de 60-70 cm și se poate activa cu var nestins. Deasupra acestuia se aşeză un pat germinativ format din nisip 33%, mraniță 33%, pământ de țelină 34%. Se amestecă bine și se pune în amestec piatră vânătă măruntită 20 g/mp și Nemathorin 10 g/mp pentru combaterea ciupercilor, bolilor și dăunătorilor. Semănatul se execută în răsadniță când avem peste 20°C, mai ridicate la tomate și vinete și mai scăzute la vărzioase. Calcularea perioadei de semănat se face pornind de la data când ne propunem să plantăm răsadul în câmp sau solar. Astfel, dăm un exemplu:

- Tomate: data ieșirii în câmp – 25 aprilie
- Vârsta răsadului: la plantare – 45 de zile
- Perioada de răsărire – 7 zile
- Perioada de replicare
- Total 55 de zile.
- 25 aprilie - 55 de zile = 28 februarie. Deci data semănatului este 28 februarie.

Semănatul în răsadniță se face în rânduri măsurate la distanță de 2-3 cm între rânduri și 1-2 cm între plante pe rând, la adâncimea de 1 cm. Se ține cont în decursul creșterii

răsadurilor de echilibrul între factorii: temperatură, lumină, aerisire, umiditate. Umiditatea excesivă duce la îmbolnăvirea răsadurilor de diverse boli foliare sau de colet (ex. Phituum). Repicatul se face în pahare cu ⌀ 10 cm în stadiul de două frunze. Înainte de plantare este bine să se facă un tratament cu Dithane M 45 0,2%.

Pentru prevenirea alungirii răsadurilor se poate face un tratament cu zemă bordeleză 0,5%, care are ca efect și cel de retardant de creștere. Un rol important pentru prinderea răsadurilor îl are și călirea răsadului înainte de plantare, adică acomodarea treptată cu condițiile de temperatură din câmp.

Ing. G. Ivașcu

Plante medicinale, remedii miraculoase (III)

ANGELICA (Angelica archangelica)

Crește în Carpații noștri pe lângă pârâie și marginea pădurilor montane și subalpine. Devenită rară, a fost declarată monument al naturii, fiind ocrotită de lege.

Pentru proprietățile ei medicinale, se cultivă, cultură se amplasează în condiții apropiate acelora în care crește în flora spontană, fiind destul de pretențioasă, având nevoie de cantități mari de îngășământ natural.

De la această plantă se folosesc rizomii napiformi de culoare brună și rădăcinile ce pornesc din ei.

Principiile active sunt uleiul volatil, acizii angelic și valerianic.

ACTIONEA farmacologică este stomahică, tonică-amară, excitantă a poftei de mâncare, în special în anorexia de natură psihică.

Produsul amar aromatic se folosește sub formă de infuzie sau decoct 2-5% în anorexii și dispepsii, administrându-se 100 de ml înainte de mesele principale. Uleiurile volatile se folosesc la obținerea tinteturii și în industria alimentară la obținerea lichiorurilor.

ANGHINARE (Cynara scolymus)

Anghinarea este originară din sudul Spaniei, la noi se găsește numai în cultură. În primul an face o rozetă de frunze bazilare, iar în al doilea an se dezvoltă o tulipană înaltă de 1,50-1,80 m. Frunzele sunt mari, spinoase, acoperite cu peri.

În scopuri terapeutice se folosesc numai frunzele, care se recoltează la completă dezvoltare. Nu insist prea mult asupra recoltării și uscării deoarece de aceste lucruri se ocupă cei care o cultivă sau procesatorii.

Principiile active conținute de frunze de anghinare sunt cinarina, derivați flavonici, săruri de potasiu și magneziu, acizi organici, un principiu amar și numeroase enzime.

Extractele din frunze de anghinare prezintă numeroase proprietăți terapeutice: efect hepato-biliar atât de fluidificare a bilei care se evacuează astfel mai ușor din colecist, cât și o acțiune de stimulare a parenchimului hepatic pe care îl protejează de acțiunile nocive ale substanțelor hepatotoxice; efect diuretic, favorizând totodată și eliminarea sodiului din organism; efect asupra metabolismului colesterolului pe care îl mobilizează din țesuturi și favorizează eliminarea lui din organism, exercitând o acțiune binefăcătoare în prevenirea aterosclerozei; efect antibiotic față de bacteriile patogene din tractul digestiv, fără să influențeze flora microbiană normală.

Datorită acestor proprietăți ceaiul de anghinare precum și specialitățile farmaceutice (Anghirol, Mag-

Anghinare etc.) se folosesc în afecțiuni hepato-biliare, alergii alimentare, colită cronică, balonare, grecă. Preparatele din frunze de anghinare sunt contraindicăte în afecțiunile acute ale căilor biliare.

Curele cu ceai de anghinare sau specialități farmaceutice sunt de o lună, cu 1-2 săptămâni pauză.

Ceaial se prepară din 2 linguri de plantă măruntită la 300 ml apă cloicotită, se lasă 15-20 min. acoperit, se strecoară și se bea în trei reprezente cu jumătate de oră înainte de mesele principale. Pentru afecțiunile hepato-biliare, după 10 zile infuzia se face mai concentrată cu 4 linguri de plantă la 300 ml apă și după alte 10 zile cu 5 linguri de plantă la 300 ml apă. Până la servirea mesei se recomandă ca pacientul să stea culcat pe partea dreaptă.

Pentru stimularea poftei de mâncare se face o infuzie mai diluată dintr-o lingură la o cană de apă și se bea câte o cană cu jumătate de oră înainte de mese.

Bulbul de anghinare se folosește în alimentație, prin substanțele pe care le conține ajută la eliminarea colesterolului. Preparatele culinare din bulbi de anghinare se folosesc cu succes în dietele de slabire.

ARNICA (Arnica montana)

Arnica este o plantă asemănătoare cu floarea soarelui, de aceea în unele zone este cunoscută sub denumirea de iarbă soarelui. Fiecare tulipană lungă de 60 cm are în vîrf un capitol galben-portocaliu, înflorirea are loc în lunile iunie-iulie. Crește în zona munțoasă și în cea subalpină în fânețe și pășuni umede în special în Munții Apuseni și nordul Moldovei.

De la arnică se utilizează în scop terapeutic doar florile, care se recoltează la începutul înfloririi.

A fost utilizată din cele mai vechi timpuri la vindecarea rănilor.

Principiile active pe care le conțin florile de arnică sunt ulei volatil, carotinoide, flavonoide, siliciu, calciu, alcoolii triterpenici, acestea conferindu-i proprietățile farmaceutice: antiinflamatorii, antisепtice, cicatrizante, antifungice.

Tinctura de arnică în diluții foarte mari se folosește în tratamentul rănilor.

Ceaial sub formă de infuzie din flori se folosește pentru gargări în laringită și traheetă.

Unguentele și gelurile se folosesc în tratamentul contuziilor, entorselor, întinderilor musculare, împiedică formarea de vânătăi și reduce durerea.

Extractul de arnică se găsește în farmacii în foarte multe unguente asociate cu extracte din untul pământului, tătăreasă, spânz; aceste preparate dă rezultate bune în ameliorarea zonelor dureroase și tumefiate din bolile reumatismale.

Extractul de arnică se folosește și în cosmetică la tratarea cicatricilor, în uleiurile de masaj.

Farmacist Rodica Pitic

Geo Galetaru**Livada lui Tete**

Tete avea în Satu Nou o livadă de basm, cum nu mi-a fost dat să mai văd la cineva în sat. În livada aceea, de fapt, își instalase stupii și-i îngrijea cu o dragoste unică și încăpățanată. Tot terenul din livadă era plantat cu pomi fructiferi, meri, peri, caișii, vișini și foarte mulți gutui. Tete, cu priceperea lui alimentată de cărțile pe care le ctea zi și noapte, făcea tot felul de încrucișări între soiuri de pomi, obținând pere galbene cu miezul roșu, din care ne îmbia să ne înfructăm cu toată pofta de care eram în stare. Ceea ce și făceam, fără să stăm prea mult pe gânduri. Pomi din grădina lui Tete erau dovada vie că acolo, pe peticul acela de pământ edenic, lucraseră două mâini pricepute și o minte ascuțită, toate ascultând de o inimă generoasă și bună, care se deschidea fără ezitate în fața bucuriilor mai mari sau mai mici ale vieții.

Tete și Tușica au locuit mulți ani în casa aceea din Satu Nou, unde mergeam adesea cu Traian, să ne pierdem, neștiuți ca niște umbre sau ca niște animăluțe curioase și zvâncitoare, în livada aceea de vis, paradisul închipuirilor noastre înflăcărate. Alergam și ne ascundeam pe după tulpinile pomilor, explorând cu ochii și cu toate celelalte simțuri acel tărâm miraculos și tentant ca o altă viață, o viață plină de surpirze și de minuni nebănuite. Și acum, când îmi amintesc de livada lui Tete din Satu Nou, un fior aproape mistic îmi umple de încântare sufletul obosit, căci livada aceea, cu stupii și pomi ei fabuloși, părea atât de aproape de Dumnezeu...

În paradișul acela, binecuvântat de Dumnezeu și de trecerea timpului, au locuit Tete și Tușica mulți, mulți ani. Când mergeam acolo, nu numai la stoarcerea mierii, ci și cu alte ocazii, de sărbători sau pur și simplu în vizită, o bucurie interioară violentă îmi invada inima și mintea, și parcă întreaga mea ființă se pregătea să-și lepede nesiguranțele și spaimele și să se învăluie într-o aură strălucitoare și inefabilă, care era, poate, un semn de binecuvântare venit de sus, din cer.

În anul 1956, Tete și Tușica au vândut casa din Satu Nou și s-au mutat în satul vechi, lângă noi. În minte că tevatura cumpărării noii case a durat zile întregi, pentru că Tete n-avea banii necesari, cei 30.000 de lei, cât și cinea Sava Puca pe casă. A fost nevoie să împrumute de la mai mulți oameni din sat și să vândă și vaca, pentru

s-a făcut la casă nouă, acolo unde s-au adunat toți, doar eu singur am rămas în Satu Nou la casa cealaltă. Eu singur. Ce rău este să fii singur!... Căci ce alta aşteaptă gândurile? Să fii singur. Casa goală, vorețul gol, ștălogul gol, tot goală va fi și coliba. Coliba cu stupii. Grădina - grădinile!... Pomi, pomi, pomi... Pomi mei... ai vândut și pomi. Pomi mari, înfloriți... I-am semănat cu sămânță și acum sunt pomi mari și groși. Gânduri, gânduri, lacrimi. Treizeci de ani..."

Pe vremea aceea, oamenii se ajutau între ei. Casele nu erau fortărețe închise și ostile, cum sunt adesea astăzi, ci adevărate spații deschise tuturor, prin care se perindau rudele și prietenii și vecinii, într-un du-te-vino aproape continuu și într-o fraternitate aproape miraculoasă, care era emblema cenăzenilor în acele timpuri problematice și nebuloase, era mândria lor legitimă și liantul care îi unea, de căteva generații, și-i făcea să fie ceea ce se cheamă o comunitate.

Sufletul, și nu meschinele interese de mai târziu, era numitorul comun care-i aduna pe cenăzeni pe aceeași prispă și în jurul aceleiași mese, la o discuție adeseori aprinsă, dar niciodată cu asperități, la un joc de cărți sau la un pahar de vin. Și, când se punea la cineva problema mutatului, săreau neamurile și prietenii, dar și vecinii de pe aceeași uliță, și cu toții punea umărul ca lucrurile să iasă bine. Tot astfel, cu ajutorul neamurilor și al prietenilor tatei s-a ridicat în 1961 și casa noastră nouă,

a se putea prezenta în fața lui Sava cu fruntea sus și cu martorul, Obrad, care trebuia să fie un fel de chezaș al tranzacției. Tete a reușit să vândă casa din Satu Nou lui Todor Căpăt, de lângă gară, pentru suma de 24.000 de lei, primind o căpară de 6.000 de lei. După ce a vândut vaca, după ce a vândut și niște produse la piața din Sânnicolau, Tete i-a dus lui Sava Puca cea mai mare parte din bani, 20.000 de lei, iar în 15 aprilie s-au mutat în casa nouă. La mutat au ajutat tata și mama, tușa Aurica (sora mamei) și uica Gică (bărbatul tușii Aurica), apoi Ionel Cuzman, Ion Pădureț, Traian Câlț și alții cenăzeni. Referitor la acest episod, Tete notează în jurnalul său, înfrigurat și emoționat: „Până la amiază s-au mutat multe. Prânzul

după ce tata și mama au hotărât că nu mai putem locui în casa aceea micuță, din pământ bătut, cu geamurile cât o cutie de chibrituri. Așa că au demolat căsuța și în câteva săptămâni am ridicat o casă mare și frumoasă, cu trei camere la drum, cu bucătărie și cu corridor închis, pe locul celei vechi, și numai părul pădureț din curte mai amintea de gloria precară a vechii noastre case. Am ajutat și eu la ridicarea noii case, ducând câte o cărămidă la oamenii care înălțau zidurile, s-o pună acolo și să fie casa cu câțiva centimetri mai aproape de cer. Căci în săptămâni acelea citeam „Un copil numără stelele“ de Menelaos Ludemis și seara, înainte de a adormi, priveam îndelung cerul și chiar număram stelele, nu neapărat pentru a intra

ea, îl urmărea ca un ghimpe și îl va urmări ani întregi după aceea: „Iar dacă e vorba de pomi, se schimb socoteala. Îmi pare rău și după pomi și după casă și după grădini și după poziția aia, care mi-a plăcut foarte mult. Soarele a răsărit în ușă și a sfîntit în fereastră. Vântul al rău (iarna) nu ne-a bătut în față, că am fost cu spatele la el. (Din punctul acesta de vedere Satu Nou de la Cenad este mult mai bine orientat ca satul vechi.) Casa am făcut-o noi. Și când zici: Casa asta am făcut-o eu, apoi ai zis ceva. Grădinile și pomi? Nici o zi nu a trecut, în care să nu găsesc eu ceva frumos în casă, în grădină și în pomi. (Eu privesc cu foarte multă plăcere la tot ce este pe lume. Și dacă oamenii, nesocotiti cîteodată, ar fi în

în pielea eroului din romanul scriitorului grec, ci pentru că îmi plăcea să-mi pierd privirea în imensitatea cerului spusul de luminițele acelea îndepărtate și fără număr.

Așa că Tete și Tușica s-au mutat lângă noi, ca să ne fie în preajmă și să ne ajutăm mai cu spor unii pe alții, atunci când va fi nevoie: „Este mai bine aici, pentru că suntem aproape cu George și cu ai lui, iar noi lucrăm la un loc și asta face mult, că suntem aproape... Până în prezent noi putem spune că purtarea noastră față de George și Catîța, față de copiii lor și față de părinții lor a fost așa cum se cade să fie. Iar purtarea lui George și Catîța cu copiii lor este tot atât de cum se cade față de noi. Cu asta putem să ne lăudăm și asta nu e laudă goală...“

Tete era foarte migălos și atent la nuanțe și la detalii. Aprecia relațiile dintre oameni (în primul rând, cele dintre neamuri) cu o precizie care nu-l înșela niciodată. Îi plăcea să-și țină cuvântul, dar pretindea și celorlalți același lucru. Îi respecta pe oameni și se bucura de un respect imens din partea lor, căci el era un fel de factotum, un fel de vrăjitor care inventa tot soiul de lucruri, ajutat de o pricepere și o putere de muncă exemplare.

Și, cu toate că era satisfăcut că mutatul decurseșe ușor și în condiții nesperat de bune, astfel că el și Tușica erau aproape de nepoții lor (Tete era frate cu bunicul meu dinspre tată, iar Tușica era soră cu bunica mea dinspre mamă!), nostalgia casei din Satu Nou, cu tot ce ținea de

stare să ne ia tot ce avem, în schimb Dumnezeu ne-a dat mai mult și iară ne rămâne ceva.) Mult lucru am avut cu pomi. Totdeauna după ce a trecut iarna, eu am avut de lucru la pomi. Și mi-a plăcut această ocupație cu pomi. Cum să nu? Că doară pe unii i-am crescut din sămânță, pe unii din lăstari, pe alții din rădăcină - și toți au fost mititei, odată, iar acum au ajuns mari și groși - pădure, în care multe feluri de păseri au avut casă și iarna și vara. În ultimul timp nu a fost vară să nu fi cântat cucul prin pădurea noastră de gută sau să nu se joace vreo pereche de pupeze, mierle, golumbi sălbateci, știglie și pițigoi. Ce să mai zic de marile familii de vrăbii în veșnică ceartă și sfadă. Pomi înfloriți, rânduri după rânduri și după feluri. Cât au fost de frumoși pomi în floare, primăvara, și cât au fost de frumoși toamna, toți, dar mai ales gutăii, zilnic am avut ce să văd în grădină“.

Da, pentru Tete și Tușica „soarele a răsărit în ușă și a sfîntit în fereastră“. Cu soarele răsărindu-le în ușă și „sfîntindu-le“ în fereastră (ce frumos, ce minunat de expresiv a știut Tete să pună asta pe hârtie!), au trăit ei mulți ani în casa din Satu Nou, în grădina aceea mirifică, cu stupii și pomi ei fabuloși, care mie mi se părea atât de aproape de Dumnezeu!...

(Fragment din microromanul „*Voci din penumbră*“, dedicat „*Părinților mei, Gheorghe și Ecaterina, și prietenilor mei din Cenad*“)

Așa mai merge!

A căzut cortina peste acest tur de campionat, care a debutat cu rezultate bune pentru cenăzeni, adică rezultate obținute în raport cu valoarea lotului și, de ce nu, și cu doleanțele spectatorilor.

După câțiva ani de secetă, cu clasări în partea inferioară a campionatului, acest tur de campionat a adus bucurie iubitorilor de fotbal din Cenad printre clasare în prima parte a clasamentului.

Locul patru (4) ocupat reflectă valoarea lotului și a fotbalului practicat și fără 2-3 sincope puteau exista și puncte mai multe și, evident, o clasare pe podium. S-au pierdut câteva puncte cu echipe foarte slabe și exemplul cel mai concludent a fost meciul de la Vulcani, tratat superficial, iar cu acele trei puncte dacă se obțineau era o clasare pe podium și parcă mai frumos era locul trei decât patru.

Dar și aşa trebuie să fim mulțumiți, iar faptul că se joacă sămbăta (unele echipe) dimineața îngreunează prezența unor jucători care lucrează vineri noaptea sau chiar în ziua de sămbătă pe zi.

Cu +6 în clasamentul adevărului, cu câteva meciuri ușoare în retragere, disputate în deplasare, se mai pot obține puncte care pot să îmbogătească clasamentul adevărului și clasare pe podium măcar pe ultima treaptă a clasamentului.

Din nou dăm goluri multe, dar și primim, de asemenea, multe, însă parcă o victorie cu 4-3 e mai spectaculoasă și mai atractivă decât un 1-0.

Dictonul brazilian care zice „Să dai un gol mai mult decât adevărul“ se potrivește cu echipa fanion a Cenadului.

Cu 50 de goluri marcate, suntem între primele cinci echipe din cele trei serii de campionat județean, iar în seria I unde activăm suntem pe primul loc.

Tripleta ofensivă Wilhelm, Colompar și Radu a marcat 80% din gurile echipei, ceea ce denotă că avem în atac jucători valorosi peste media echipei. Din nou, cu cele 20 de goluri și la egalitate cu încă un jucător, Wilhelm este golgeterul seriei. Între primii golgeteri se numără și ceilalți atacańi cenăzeni, Colompar și Radu. Si, sperăm, ca-n retragere să aibă aceleasi realizări, iar Cenadul să fie acolo sus, unde-i este locul.

Apărarea, cu cele 37 de goluri primite, e printre ultimele ultimele din serie, dar scuza poate fi și faptul că echipa practică un joc ofensiv și aşa se poate explica și numărul mare de goluri primite, adică 2,7 de meci.

Poate mai e nevoie de un mijlocaș la închidere, care ar mai securiza apărarea prin plecarea fundașilor în atac și, evident, repleerea e mai greoaie și mai înceată în aceste condiții.

Cu plusurile înaintării și cu minusurile apărării, avem totuși o echipă bună, de care nu ne mai este rușine și reprezentă cu cinste culorile Cenadului.

Gheorghe Anuichi

Tăt Bănatu-i fruncea!

În intervalul 3-6 decembrie 2015, în organizarea Asociației Sportive a Crescătorilor de Porumbel, Păsări și Animale Mici „Fauna“ din cadrul Cercului Militar, municipiul Lugoj a găzduit expoziția națională de păsări și animale de blană.

Deci zicala „Nu-i român ca bănațan, bănațan ca lugojanu“ se adeverește prin prisma a ceea ce au arătat prin organizarea aceastei expoziții și în special a sectorului „Păsări și animale de blană“. La sectorul „Columbofilie“, doar o notă de trecere. Dar, în schimb, la sectorul avicol și animale de blană superlativelor n-au conținut.

Dacă în România s-au organizat expoziții columbofile mai mari și poate mai bine organizate, la găini și iepuri aşa ceva n-a mai fost în România, atât ca număr, dar în special prin numărul mare de rase și prin calitatea lor.

La porumbel au fost înscrise 2.232 de păsări, însă au lipsit aproximativ 200, ceea ce a dat o notă proastă aspectului expozițional și s-au blocat locuri pe care alți crescători din țară voiau să expună, dar nu mai erau locuri disponibile.

S-au expus porumbel din rase românești, dar și străine, de calitate bună și într-o mare gamă de culori. Deranjant a fost însă faptul că arbitrajul s-a prezentat foarte slab și partimotor, iar unii arbitri și-au arbitrat propriii porumbel și, evident, aceștia au ieșit campioni. Greșeala se poate impăta conducerii federației, care nu face cursuri de inițiere pentru arbitri noi, promovarea făcându-se la „apelul de seară“.

O mare greșeală a fost că vechea gardă de arbitri s-au lăsat în corpore, iar cei tineri n-au avut nici timpul necesar să se instruiască, în special după noile regulamente europene la care evident că trebuie să ne aliniem.

Au expus 252 de crescători, din toate colțurile țării, aceștia prezentând 90 de rase de porumbel.

O altă pată neagră l-a constituit și faptul că s-a primit în expoziție porumbelul „Uriaș de Salonta“, dar se știe că această rasă românească a dispărut din România prin anii '40, cei expuși fiind metiși care nu-și au locul într-o asemenea expoziție și încă una națională.

Au participat și crescători din Serbia, Croația și Ungaria, care și-au respectat blazonul, expunând porumbel de înaltă calitate.

La găini, 163 de crescători au expus 1.206 exemplare din 45 de rase și, ca la porumbel, au participat expozițanți din toate colțurile țării. Evident, cele mai multe exemplare au fost la rasele grele și mari, într-o largă paletă de culori. La rasa Brună s-au prezentat 277 de exemplare din toate culorile existente în Europa la ora actuală. Rasa Cochinchina a fost foarte bine reprezentată atât numeric, cât și calitativ. N-au lipsit nici frumoasele rase pitice, Mătase Japoneză, Cochinchina pitică, Mii de Flori, Chabo sau Sebrient. Se poate constata că crescătorii de găini sunt în pas cu noile

(Continuare în pag. 19)

Gheorghe Anuichi

Fiindcă din nou a venit vremea sărbătorilor de iarnă și avem ocazia să ne satisfacem mici plăceri (ne) vinovate de natură culinară, voi reda mai jos rețeta a două prăjituri tradiționale, deosebite, pe care am avut ocazia să le și gust în țara lor de origine, dar să le și pregătesc la mine acasă.

Pastel de Nata

Ingrediente: aluat de patiserie din comerț, 6 gălbenușuri, 100 ml lapte gras, 350 ml frișcă, 80 g făină, 9 linguri de zahăr, vanilie, scorțisoară, coajă de lămâie.

Mod de preparare: Aluatul se coace în forme.

Crema se face astfel: gălbenușurile se bat cu zahărul în bain-marie, până se obține o cremă groasă și se topește zahărul. Laptele și făina se amestecă și se pun peste gălbenușuri. Frișcă se bate separat și apoi se adaugă treptat crema de ouă cu zahăr și laptele, apoi condimentele. Spuma astfel obținută se toarnă în formele de tarte și acestea se coc la foc mic până devin aurii. Se servesc cu zahăr vanilat.

Beigli (Baigli)

În cele ce urmează vom reveni într-o zonă mai apropiată și redăm rețeta unei prăjituri tradiționale, și anume Beigli (Baigli).

Este o prăjitură mai migăloasă, însă merită efortul, fiindcă va ieși o cantitate suficientă pentru a putea servi musafirii sau de a mai pune și la pachet câte o bucată amatorilor.

Ingrediente pentru aluat:

- 1 kg de făină albă ținută câteva ore în bucătărie
- 300 de grame de unt
- 200 de grame de untură
- 4 gălbenușuri
- 200 de ml de lapte
- 200 de grame de zahăr
- 2 linguri bune de smântână fermentată (acră, nu pentru frișcă)
- 40 de grame de drojdie
- 2 plicuri de zahăr vanilat
- coaja de la 1 lămâie și 1 portocală (sau 2 lămâi)
- o lingură esență de rom
- 1 linguriță rasă de sare

Umplutura va fi de două feluri: cu nucă și cu mac.

• 250 de grame de mac măcinat+ 250 de grame de nucă măcinată (sau 500 de grame fie din una, fie din celalalt)

• 400 de grame de zahăr (care se va împărți în cele două umpluturi diferite)

- 2 plicuri cu zahăr vanilat
- 200 de ml de lapte (la fel, împărțit între cele două umpluturi diferite)

• 4 albușuri

• coaja de la 1 lămâie (în umplutura cu mac)

• optional: 1 lingură de esență de rom (în umplutura

cu nucă)

Deasupra

- 4 gălbenușuri pentru finisat suprafața
- făină pentru presărat

Preparare:

Mai întâi, se prepară o maia (se amestecă drojdia cu 1 lingură de zahăr până ce se dizolvă, se adaugă laptele călduță și 2-3 linguri de făină. Se aşteaptă câteva minute până când face bășici. Dacă se frământă aluatul cu mâna, se toarnă zahărul, făina, sare și coaja de lămâie într-un castron. Se adaugă toată grăsimea (untul plus untura de porc), se freacă cu făina până primește aspect nisipos. Se adaugă apoi maia și gălbenușurile bătute cu smântână apoi și esența de rom și se frământă bine până când se obține un aluat neted care se desface de pe mâini.

Există și o altă metodă pentru cei care au mașină de pâine: se bat gălbenușurile cu sare și zahăr, se adaugă romul și toată grăsimea moale, dar nu topită, apoi se omogenizează cu mixerul. După omogenizare, se adaugă smântână și se încorporează și aceasta. Se toarnă amestecul în cuva mașinii de pâine, deasupra se toarnă maia, făina și coaja de lămâie. Se aşeză cuva în mașină și se setează pe programul de frământare de 15 minute. Cu puțin ajutor (se oprește mașina de câteva ori și se întoarce aluatul cu o spatulă) mașina de pâine frământă aluatul fără efort.

Se dă formă de bilă, se înfoliază și se lasă la frigider pentru 30 de minute.

Se pregătesc umpluturile: laptele se împart în două crățicioare (ptr. fiecare umplutură câte 100 de ml) și se dă în cloicot cu zahărul. Când zahărul s-a topit se adaugă nuca, respectiv macul măcinat și se amestecă energetic până se formează o compozitie groasă. Se trage de pe foc, în fiecare dintre umpluturi se adaugă câte un plic de zahăr vanilat, la umplutura de nucă se adaugă (optional) o lingură de esență de rom, iar la cea de mac coaja rasă de lămâie. Se amestecă bine. Albușurile se bat spumă tare și se împart între cele două compozitii, amestecându-se bine. În final, compozitiile trebuie să aibă o consistență lipicioasă, fără a curge. Se aprinde cuptorul și se fixează la 180 de grade Celsius.

Se scoate aluatul din frigider și se aşeză pe planul de lucru presărat cu făină. Se împarte aluatul în 8 părți egale. Din fiecare parte se va întinde cu sucitorul un dreptunghi de aluat de aproximativ 22×28 cm (foaia să fie subțire de 3 mm maximum) care se unge cu umplutura.

Se pliază laturile mai scurte către interior cu vreo 2-3 cm, astă incă să nu lase să iasă umplutura, apoi se rulează strâns. Se aşeză căte 4 rulade în tavă și se ung cu gălbenuș de ou pe deasupra. După 5-6 minute de aşteptare (să se zvânte puțin gălbenușul) se dă tava la cuptorul preîncins la 180 de grade Celsius. Se coc aproximativ 30 de minute, să fie bine rumeni și copți în interior (se probează cu scobitoarea). După ce răcesc, se pot înfolia în folie alimentară (individual) și se vor păstra într-un loc răcoros.

Pagini realizată de: Cornelia Varga

Jurnale de călătorie (V)

Pentru că sunt mai puțin de 30 km între Trogir și Split, întruna din zile ne-am hotărât să vizităm și acest oraș vechi de peste 1700 de ani, vestit în special pentru Palatul lui Diocletian și catedrala, faimoasă în special datorită turnului cu clopot, ambele parte a patrimoniului universal UNESCO.

Split este al doilea oraș ca și mărime din Croația, având o populație de aproximativ 200.000 locuitori, fiind considerat un fel de capitală a cantonului Split-Dalmatia, deși, tradițional, capitala este orașul Zadar.

În mai puțin de o jumătate

de oră am ajuns în Split și, pentru că era o vreme superbă, am început imediat vizita prin centrul vechi. Aici domină palatul a cărui construcție începută în anii 285-300 s-a încheiat în sec. VII, primii locuitori ai Splitului adăpostindu-se în spatele zidurilor masive ce îl înconjurau, orașul fiind construit ca și o cetate militară. În centrul acestui ansamblu arhitectonic se află catedrala cu al său turn cu clopot. Atunci când se vizitează palatul, nu trebuie ratat peristilul, care este spațiul deschis principal în palat și este înconjurat de o colonadă de șase coloane pe laturi și un arc, decorate cu ghirlande, în centru. În Split este foarte ușor ca în câteva ore să vizitezi tot ceea ce este vechi, deoarece toate aceste atracții se află în sau în jurul Palatului lui Diocletian.

Vizitarea turnului catedralei, nu este chiar recomandată celor care au, aşa puțin, teamă de înăltimi, datorită spațiului ingust prin care se urcă, subrezimii relative a scării și faptului că turnul nu este tocmai generos cu spațiul. În schimb, dacă sunteți suficient de curajoși, panorama care se deschide din turn asupra orașului, dealurile din jur și a mării merită tot efortul. Ca unul care atunci când merge într-un oraș nou în vizită, caută să se „cațere” pe astfel de edificii, tocmai pentru a nu rata superba imagine panoramică, bineînțeles că nu am ratat nici turnul catedralei din Split.

La fel ca și în Trogir, și aici se vede ușor faptul că așezarea a apărținut mult timp de Republica Veneția, stilul arhitectural al acesteia lăsându-și amprenta pe clădiri, piețe, străzi, deși orașul a fost parte și a Imperiului Bizantin sau a Austro-Ungariei. De pildă, în timpul celui de al Doilea Război Mondial, în urma Tratatului de la Roma, din 1941, a fost anexat de Italia fascistă, iar în 1943 a fost eliberat și controlat de către partizanii lui Josip Broz Tito.

Fiind un port important la Marea Adriatică, Split a fost bombardat în timpul războiului atât de armata germană, cât și de armatele aliate, dar și în timpul războiului de independență al Croației din 1991. În prezent, Split are un port de unde numeroase curse de ferryboat pleacă spre Italia, în special spre Ancona, traversând Marea Adriatică, dar în portul orașului își aruncă ancora și foarte multe nave de croazieră, pline cu turiști, care contribuie și ei la economia orașului.

(Continuare în pag. 19)

Tiberiu-Ioan Bociat

În Split, pe lângă orașul vechi se pot vizita și alte obiective turistice, cum ar fi: Muzeul de arheologie (cea mai veche instituție de acest fel din Croația), muzeul orașului, Muzeul etnografic, Muzeul maritim sau Galeria de arte frumoase. Dacă nu aveți atât de mult timp la dispoziție, o plimbare pe faleză și prin parc din apropierea acesteia, acolo unde este statuia episcopului Grigore din Nin. Această uriașă statuie este unul dintre cele mai vizitate obiective turistice din Split, Grgur Ninski fiind în trecut un lider religios croat (Secolul X). Degetul mare de la piciorul stâng al statuii este de aur strălucitor, astă deoarece a fost frecat de foarte multe

persoane de-a lungul anilor - frecarea se spune că aduce noroc (asta îmi aduce aminte de sănul statuii de bronz a Julietei, aflată în curtea casei familiei Dal Capello din Verona, la fel de „lustruit” de turiști).

De la Split am revenit în aceeași zi pe insula Ciovo, cu o scurtă oprire la ruinele unei cetăți pe care am văzut-o pe șosea și pe la care ne-am abătut puțin, dar al cărui nume nu mi-l mai amintesc deloc.

O amintire frumoasă a fost lăsată și de o mică „croazieră” de o zi, pe o barcă de pescuit care ne-a dus de-a lungul țărmului ca mai apoi, pentru prânz, să ancoreze pe o insulă din apropiere și să ne servească, la discreție, pește proaspăt, la grătar și vin de casă. A fost un deliciu culinar, mai ales pentru cei care iubesc cu adevărat peștele de mare. Cu siguranță pot spune că peștii ce se frigeau la grătar nu erau deloc niște amărăți de peștiuci, ci exemplare de cca 500 gr, unul și unul, și care cred că cu siguranță ar trezi invidia oricărui pescar. Oricum, au fost tare delicioși!

O altă excursie pe care am făcut-o, fiind la Trogir, a fost tot de o zi, la Rezervația Naturală Krka. Situat la aproape o oră de mers cu mașina de Trogir, la doar 12 km de orașul Šibenik, în apropierea localității Lazovac, deși nu este atât de spectaculos și grandios ca și Plitvice (pe care încă nu am apucat să îl vizitez), spectacolul cascadelor de pe râul cu același nume merită cu siguranță văzut.

Odată ajuns în apropierea parcului Krka, ai două opțiuni: fie mergi cu vaporașul pe râul Krka sau pe jos pe un traseu educațional, de cca 4 km prin parc. Bineînțeles că am ales a doua variantă și bine am făcut. Croații, cu care eram deja obișnuiți că excelează în infrastructură, ne-au uimit din nou, pentru că întreg traseul se face pe o potecă din lemn, un fel de pod continuu, pe care nu simții oboseala mersului pe cărări prin pădure, dar care se încadrează perfect în peisaj astfel încât nimic nu pare artificial. Sigur, că administratorii parcului s-au gândit și la cei care vor să admire mai înainte cascadele astfel

(Continuare în pag. 19)

Tiberiu-Ioan Bociat

de un ton răstăt: „Ceapa și pita voastră, tăt anu' mă ceamă Turcu, acum mă ceamă Ion? Să mă căuta' la zâua lu' Turcu, atunci bem dă zâua mea!“

Viața își urma cursul firesc și în colțul nostru de sat, la fel și timpul se scurgea în liniste, dar parcă prea repede. Am ascultat multe povești, am umblat aproape pe la toți cei din Satu Nou, m-am îmbătat iar și iar de miroslor florilor de băgrin.

Am spus un „mulțam frumos” pentru orice lucru primit de la cei în mijlocul căroră am crescut. Îmi era drag când mi se răspunde „de mulțamu' tău îi plin podu, iasă și pă butori (găurile de la pod)“.

Am crescut, am plecat la școală, la Sânnicolau Mare, pe urmă la Timișoara, la fabrică. M-am întors iar la Cenad, mi-am întemeiat o familie. Soțul meu, deși ardelean, a ajuns să iubească și el ulița cu vocurile și pe toți vecinii mei.

Deși acum îmi dau seama cât de adevărate sunt cuvintele din cântecul lui Fuego, „Casa părintească nu se vinde“, la acea vreme ne trebuia mai mult spațiu și am vândut casa părintească, fără prea multe păreri de râu. Odăta cu ea am lăsat totul în urmă, poveștile, vecinii și locurile copilăriei și adolescenței mele. Acum mă gândesc cu regret la ceea ce am lăsat în urmă, la draga mea căsuță, ce astăzi nu mai este la marginea de voc.

Am încercat ca în scrierea mea, pe tema dată de Dušan Baiski, vecin de uliță, să redau cât mai fidel oamenii și locuri din Satu Nou, colțul meu de rai, cum îmi place să-l numesc. Nu știu în ce măsură am reușit. Sper că nu am supărat pe nimeni, chiar dacă am greșit vreun nume sau întâmplare, însă pe toți cei pe care i-am cunoscut o să-i port veșnic în inima mea, eu, Florica, fata lui Sava Purcărel.

Tăt Bănatu-i...

(Urmare din pag. 16)

standarde europene și, evident, au importat rase noi sau pe cele ce existau în țară le-au îmbunătățit și aceasta cu ceva eforturi financiare. Din toată inima: „Bravo, găinariilor!“

La iepuri au expus 168 de crescători, la fel din toată țara, numărul exponatelor fiind de 854 de exemplare din 20 de rase. Și în acest caz s-au expus exemplare de mare calitate, care ar putea concura la cele mai mari expoziții europene.

Cei mai mulți iepuri au fost cei din rasa Uriaș German (347 de exemplare) și Marele Berbec (250 de exemplare).

Columbofil fiind, mi-e greu să recunosc faptul că „găinarii“ și „iepurarii“ au luat-o înaintea columbarilor și aceasta prin seriozitate, migăleală și nu în ultimul rând prin investiții consistente prin achiziționarea din străinătate a materialului biologic.

19

Satu Nou...

(Urmare din pag. 10)

spus pe un ton răstăt: „Ceapa și pita voastră, tăt anu' mă ceamă Turcu, acum mă ceamă Ion? Să mă căuta' la zâua lu' Turcu, atunci bem dă zâua mea!“

Viața își urma cursul firesc și în colțul nostru de sat, la fel și timpul se scurgea în liniste, dar parcă prea repede. Am ascultat multe povești, am umblat aproape pe la toți cei din Satu Nou, m-am îmbătat iar și iar de miroslor florilor de băgrin.

Am spus un „mulțam frumos” pentru orice lucru primit de la cei în mijlocul căroră am crescut. Îmi era drag când mi se răspunde „de mulțamu' tău îi plin podu, iasă și pă butori (găurile de la pod)“.

Am crescut, am plecat la școală, la Sânnicolau Mare, pe urmă la Timișoara, la fabrică. M-am întors iar la Cenad, mi-am întemeiat o familie. Soțul meu, deși ardelean, a ajuns să iubească și el ulița cu vocurile și pe toți vecinii mei.

Deși acum îmi dau seama cât de adevărate sunt cuvintele din cântecul lui Fuego, „Casa părintească nu se vinde“, la acea vreme ne trebuia mai mult spațiu și am vândut casa părintească, fără prea multe păreri de râu. Odăta cu ea am lăsat totul în urmă, poveștile, vecinii și locurile copilăriei și adolescenței mele. Acum mă gândesc cu regret la ceea ce am lăsat în urmă, la draga mea căsuță, ce astăzi nu mai este la marginea de voc.

Am încercat ca în scrierea mea, pe tema dată de Dušan Baiski, vecin de uliță, să redau cât mai fidel oamenii și locuri din Satu Nou, colțul meu de rai, cum îmi place să-l numesc. Nu știu în ce măsură am reușit. Sper că nu am supărat pe nimeni, chiar dacă am greșit vreun nume sau întâmplare, însă pe toți cei pe care i-am cunoscut o să-i port veșnic în inima mea, eu, Florica, fata lui Sava Purcărel.

Tăt Bănatu-i...

(Urmare din pag. 16)

standarde europene și, evident, au importat rase noi sau pe cele ce existau în țară le-au îmbunătățit și aceasta cu ceva eforturi financiare. Din toată inima: „Bravo, găinariilor!“

La iepuri au expus 168 de crescători, la fel din toată țara, numărul exponatelor fiind de 854 de exemplare din 20 de rase. Și în acest caz s-au expus exemplare de mare calitate, care ar putea concura la cele mai mari expoziții europene.

Cei mai mulți iepuri au fost cei din rasa Uriaș German (347 de exemplare) și Marele Berbec (250 de exemplare).

Columbofil fiind, mi-e greu să recunosc faptul că „găinarii“ și „iepurarii“ au luat-o înaintea columbarilor și aceasta prin seriozitate, migăleală și nu în ultimul rând prin investiții consistente prin achiziționarea din străinătate a materialului biologic.

Satu Nou...

(Urmare din pag. 18)

că au amenajat puncte de belvedere, alese strategic, de unde turistul poate în voie să admire cascadele, să facă fotografii în liniste, fără teamă că ar deranja alți turiști nerăbdători. Râul Krka, cu cei 72,5 km este cel mai mare râu din Croația și pe cei 110 kmp care formează Rezervația naturală Krka, pe cursul său, de cele mai multe ori de un verde smaralad fermecător, mai tot timpul împede ca și cristalul (de poți admira în voie peștii mari din lacuri), datorită diferenței de nivel de 242 m, în solul format din travertin, se pot vedea 7 cascade și 11 lacuri.

Parcul național Krka a fost înființat în 1985, devenind cel de al șaptelea parc național din Croația, cu toate că și înainte de această dată, încă din 1948 a fost arie protejată. Pe lângă căderile de apă și lacurile de verde smaralad, în acest parc național se găsesc și mai pot fi vizitate și alte două monumente istorice și culturale, și anume: mănăstirea franciscană de pe insula Vikovac și Mănăstirea Krka.

Dintre cascade, cea mai înaltă, spectaculoasă și mai vizitată este Cascada Skradinski Buk, care poate fi observată cel mai bine din punctul de belvedere amenajat. Ce este frumos aici, este că se poate face și baie în apa râului (destul de aproape de cascada) astă cu puțin curaj pentru că apa nu este tocmai așa de caldă ca și a Mării Adriatice. Oricum și așa, chiar și pentru puțin timp, tot a meritat! Opriti-vă pe podulele din jurul celor 17 trepte ale cascadelor care formează cădereea de apă având peste 45 metri și bucurăti-vă de vuietul asurzitor al râului și barierelor de travertin.

Pe acest râu Krka este și un adevărat „război“ al centralelor electrice, pentru că aici a fost construită prima hidrocentrală din Europa (centrala electrică Jaruga) și a doua din lume, la doar 2 zile (da, da, doar două zile) după cea de pe Niagara, iar după alte câteva zile orașul Šibenik fiind alimentat cu energie electrică produsă aici.

După ce ai vizitat acest minunat colț de rai, sunt convins că abia mai te poți da plecat de acolo. Așa ne-am simțit și noi. Uți că ești în Croația pentru mare, plajă, soare și ai tot sta să te bucuri de natură.

O altă atracție în Parcul Național Krka este Roški slap (Cascada Roški), o cascadă în serie, pe o lungime de 450 de metri, cea mai mare dintre ele având o cădere de 22 de metri. Impresionantă și ea!

Ce se mai poate face în Parcul Național Krka? Se mai poate vizita vechea moară, colecția etnografică și magazinul de suveniruri și dacă atâtă plimbare pe potecile răcoroase, zgomotul apelor care se prăvălă în cascade sau baia în apa rece vă-făcut foame, se pot gusta preparatele specifice create la unul din restaurantele aflate în apropiere. Plus de asta, biletul de intrare în parc, include și o scurtă plimbare cu vaporașul, de cca 20-30 minute, care cu siguranță va încânta pe oricine.

Am verificat pe Internet care sunt prețurile actuale pentru vizitarea rezervației naturale Krka și în acest an, pentru lunile iunie-septembrie, prețurile erau de 110 kuna pentru adulți (cca 14,4 euro), 80 kuna pentru copiii între 7 și 18 ani (cca 10,5 euro), cei sub 7 ani având accesul gratuit.

Participanții la Ziua Asociației Culturale „Concordia“ Cenad - 2015

Gheorghe Ivașcu

Nicolae Crăciun

Mădălina Tălălău

Nenad Filipov

Mihaela Bucin

Dušan Baiski

Cornelia Varga

Ioan Hațegan

Dan Ciubotariu

Iavorka Markov
Iorgovan

Vasile Dudas

Miroslav Rosici

Alexandru Kosa

Geo Galetaru

Florica Vaida-
Albu

Siegfried Thiel

